

(NE)PŘÍTOMNÍ UPRCHLÍCI: MEDIÁLNÍ OBRAZ DĚNÍ V KRÁLÍKÁCH A NA MOLDAVĚ

Mgr. Terezie Lokšová

2016

obsah

Úvod	3
Králíky a Moldava: představení případů	3
Proč se zabývat tím, jak média o kauzách informují?	4
Představení analyzovaného souboru	5
Dosah zpravodajství	5
Mediální rámování	8
Práce s jazykem: odosobnění, zvěcnění, sugestivní formulace	8
Kdo mluví: politici, policie, odpůrci	10
Nejdůležitější témata a jejich důsledky	14
» Pobytové středisko a přecházení hranic: zdroj ohrožení	16
» » Jazykové prvky prohlubující pocit ohrožení	16
» » Co znamená strach z tzv. migrační vlny	17
» » Zabezpečovací taktiky a pocit ohrožení	18
» » Zajištění bezpečí i pro žadatele o azyl	19
» Pobytové centrum nebo byty pro mladé rodiny s dětmi a místní zaměstnance	20
» Obavy z ohrožení turistického ruchu a ekonomického rozvoje	20
» Paradox integrace	21
» Obavy z porušování zákonů	21
» Role náboženství a kultury	22
» „Přímá demokracie“ jako lék na bezmoc, nedostatek informací a nedůvěru	23
» Obavy z náporu na služby a zařízení na úkor místních	24
» Je všechno jen špatně?	25
Závěry	26
Použité zdroje	27
Citované příspěvky	28

úvod

Předkládaný výzkum představuje dvě regionální „uprchlické“ kauzy, které se mezi lety 2015–2016 odehrály v České republice a získaly si celostátní pozornost médií. Prvním případem byl záměr Ministerstva vnitra ČR zřídit v bývalém Ve výchovném ústavu a dětském domově Králíky pobytové středisko pro žadatele o azyl, kteří zde měli pobývat do té doby, než bude jejich žádost vyřízena. Druhým případem bylo umístění uprchlíků na německou stranu bývalého hraničního přechodu Moldava, což na české straně hranice vyvolalo strach a nevoli.

Zpráva si klade za cíl ukázat, jak média s případy pracovala a co to pro vývoj situace znamenalo: představuje analýzu mediálního rámování (Reese, Gandy a spol 2003) obou případů a prostředků, kterými bylo vystavěno. Sleduje prvky, které dávají v tomto rámci smysl a jaké aspekty naopak zcela zapadly nebo na ně vůbec nebyl prostor. Zpráva tak naznačuje možné cesty (a jejich omezení), jak s podobnými kauzami lépe zacházet, aby nevznikal tak velký prostor k podněcování paniky a pocitů ohrožení.

Nejprve jsou stručně představeny základní východiska a charakteristiky obou případů. Analýza začíná kvantitativním popisem mediálního pokrytí (typologie příspěvku, citace, témata). Další kapitoly se zabývají jazykovými prostředky, tím, kdo dostal v médiích prostor a jaká témata byla nastolována. Kvalitativní část analýzy představuje přehled nejdůležitějších témat a implikací, které témata pro rámování případů a vývoj situací měla. Oba soubory jsou vzájemně srovnávány tam, kde je to smysluplné, ale spíše se (i vzhledem k rozdílům v povaze případů a velikosti souborů) doplňují.

V takto vyhocených případech by mediální analýza nebyla kompletní, kdybychom se nezabývali i tím, jaké společenské procesy a vztahy formují mediální produkci a jak mediální sdělení obíhají ve společnosti, jak jsou chápána a jak dění dále ovlivňují (Hodgetts, Chamberlain 2014). V obou lokalitách proto byly provedeny hloubkové rozhovory s místními aktéry (v Králíkách tři, na Moldavě jeden, doplněně

dotazováním na ulici a telefonickým dotazováním). Tyto rozhovory umožnily širší reflexi mediálních sdělení a lepší pochopení toho, jak přesahují do reálného dění.

Králíky a Moldava: představení případů

V březnu 2014 v Králíkách¹ dva chlapci z Výchovného ústavu a dětského domova (dále jen VÚ) napadli vychovatele a po sérii kontrol a petici místních byl ústav na konci roku zrušen. Město začalo řešit případný převod rozsáhlého areálu a možné způsoby využití, rozhodlo se o objekt požádat. V říjnu 2015 se však v médiích objevila informace, že Ministerstvo vnitra ČR zde zvažuje zřízení pobytového střediska pro uprchlíky. To by mělo sloužit k dočasnému ubytování žadatelů o azyl, kteří prošli vstupními procedurami a čekají několik měsíců na výsledky řízení. V listopadu 2014 se místní odpůrci záměru spojili se zastupitelem Strany práv občanů (dříve Strana práv občanů ZEMANOVCI, dále SPO) a společnými silami případ začali medializovat, mimo jiné účastí a transparenty na protestech 17. listopadu na Albertově a na Staroměstském náměstí. Zformovalo se hnutí NE azylovému domu v Králíkách², které vyhlásilo petici ve spolupráci s SPO a SPD (Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury)³, a pravidelně organizovalo protestní shromáždění, kde odpůrci společně se svým dětmi zapalovali před objektem svíčky. O pár dní později Ministerstvo vnitra ČR vydalo rozhodnutí zřídit pobytové centrum v Králíkách a vše bylo postaveno jako hotová věc, se kterou nelze nic dělat, pouze dojednat praktické podmínky (bezpečnost, kapacita služeb). Vzápětí se způ-

¹ Pardubický kraj, 4300 obyvatel (zdroj: CZSO 2015).

² Facebookový profil, dostupné k 20. 7. 2016 z: <https://www.facebook.com/NE-azylo-v%C3%A9mu-domu-v-Kr%C3%A1l%C3%ADk%C3%A1ch-143433546031336/>

³ Dostupné k 20. 7. 2016 na <http://aeronet.cz/news/wp-content/uploads/Petice-2016-DV%C3%9A-cel%C3%A1-%C4%8CR2.pdf?47e4c3>

sob informování o situaci změnil, hejtman začal proti záměru vystupovat a Ministerstvo vnitra ČR oznámilo, že o umístění centra bude ještě jednat. Na začátku prosince se konalo veřejné projednávání, na kterém se obyvatelé měli setkat se zástupci MV ČR, to však svou účast odvolalo. Město chtělo na konec ledna 2016 vyhlásit anketu, která by doložila postoj obyvatel. Hnutí NE azylovému domu v Králíkách anketu odmítlo a vyžadovalo referendum, na což město nakonec přistoupilo. V reakci na veřejné projednání vznikla Výzva proti šíření nenávisťi na Králícku⁴. Na začátku února ministr vnitra oznámil, že pobytové středisko v Králíkách nebude. Souběžně média začala informovat o záměru zřídit toto zařízení v Benešově u Prahy, kdy byly protesty a zrušení králíckého záměru prezentovány jako možný scénář pro budoucí případy. V květnu město požádalo o převod objektu, bezúplatný převod však nebyl možný a budoucí využití objektu bylo v červnu 2016 stále nejasné.

Děni v Moldavě bylo jednodušší. V červenci 2015 Česká televize informovala, že na německou stranu do objektu bývalé celnice hraničního přechodu Moldava⁵ má přijít až 50 uprchlíků. V lednu 2016 zde bylo ubytováno 35 lidí. Na německé straně (Neurehefeld) se nachází pouze pár domů a nejbližší obchody jsou v třináct kilometrů vzdáleném Altenbergu, uprchlíci tedy chodili nakupovat pár metrů přes hranici. V souvislosti se záměrem zde umístit uprchlíky i s překračováním hranice (které je fakticky nezákonné) se rozhořela mediální kauza, která utichla až v březnu. Uprchlíci v českých obchodech i v červnu 2016 (kdy byl výzkum zakončen) dále nakupovali. Podobná byla situace i v nedalekém Cínovci; tam se v dubnu navíc odehrál i protest v podobě živého řetězu, který organizovala německá Pegida společně s Blokem proti islámu.

Hlavním styčným bodem těchto případů je skutečnost, že byly spojovány s tzv. uprchlickou krizí. Na Moldavě šlo o reálnou přítomnost uprchlíků, se kterými místní lidé mají možnost přijít do kontaktu, zatímco v Králíkách o záměr, který se navíc měl týkat jiné skupiny lidí než těch z tzv. uprchlické vlny. Navzdory tomuto

rozdílu však byly oba případy rámovány jako bezpečnostní ohrožení a přístup médií byl téměř totožný.

proč se zabývat tím, jak média o kauzách informují?

Máme normativní očekávání, že by média měla informovat objektivně a vyváženě. Tento požadavek je zakotven právně⁶ a také je součástí různých etických kodexů⁷, ke kterým se média hlásí. Nestrannosti má být dosaženo dostatečným informováním (relevantní, fakticky správné, úplné), nabídnutím rozmanitého spektra názorů a poskytnutím prostoru k vyjádření zastáncům jednotlivých názorových proudů. Mělo by být jasně rozlišitelné, co jsou fakta a co názory a postoje. To by mělo příjemcům sdělení umožnit, aby si na situaci vytvořili vlastní názor.

Navzdory těmto požadavkům mediální sdělení není pouhým popisem a předáváním informací. Média nejsou nestrannými prostředníky, ale zvýznamňováním a upozadováním různých souvislostí, informací a názorů vytvářejí mediální obraz, který může vnímání významně ovlivňovat. Způsob rámování vede k automatickému chápání a hodnocení situace konkrétním způsobem a prostor pro vytváření vlastního názoru je tak omezený. Naše interpretace zároveň formuje naše jednání, takže média svou prací zároveň ovlivňují dění, o kterém informují.

Na případech týkajících se uprchlíků je riziko takového ovlivňování zvláště patrné. Česká společnost je z etnického a náboženského hlediska relativně homogenní a čtenář nemá velkou možnost konfrontovat informace z médií se svou vlastní zkušeností. V takovém případě má mediální reprezentace zvláště velký vliv na to, jak lidé situaci chápou a jak na ni reagují.

⁶ např. č. 231/2001 Sb. Zákon o provozování § 31 odst. 3.

⁷ např. Etický kodex novinářů mediální skupiny MAFRA

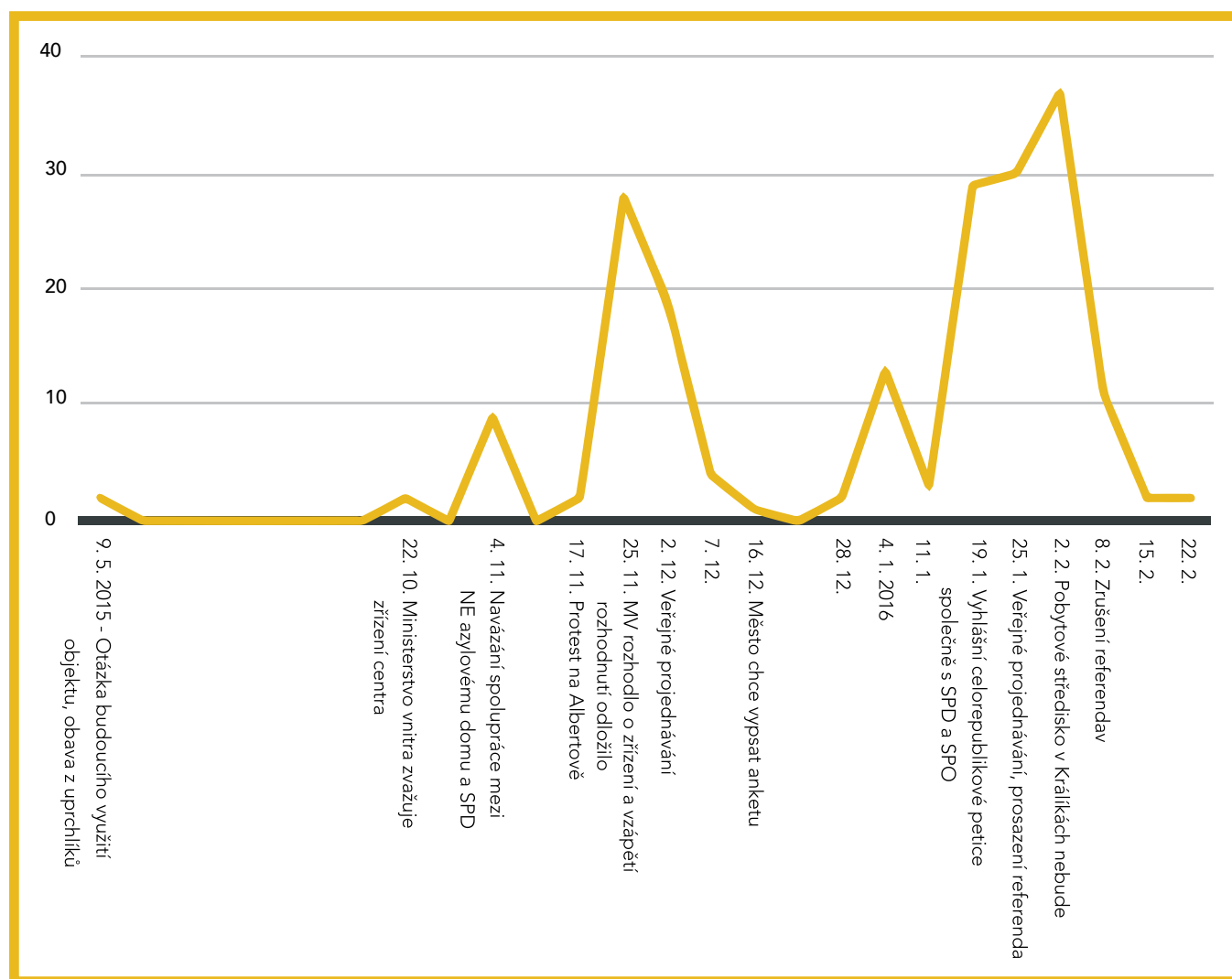
⁴ Dostupné na <http://www.nenavistvkralikach.cz/>

⁵ Ústecký kraj, 174 obyvatel (zdroj: CZSO 2015)

představení analyzovaného souboru

Předmětem mediální analýzy bylo 213 příspěvků, které se týkaly zřízení pobytového střediska v Králíkách (květen 2015 – duben 2016), a 53 příspěvků o uprchlících v Moldavě (červenec 2015 – duben 2016). Zdrojem byla databáze Anopress, která monitoruje všechna celostátní média a většinu regionálních. Jde o poměrně rozmanitý soubor tištěných i online periodik, televizních a rozhlasových

Obr. 1: Pobytové středisko v Králíkách, mediální pokrytí květen 2015 – únor 2016 (počet příspěvků podle týdnů)

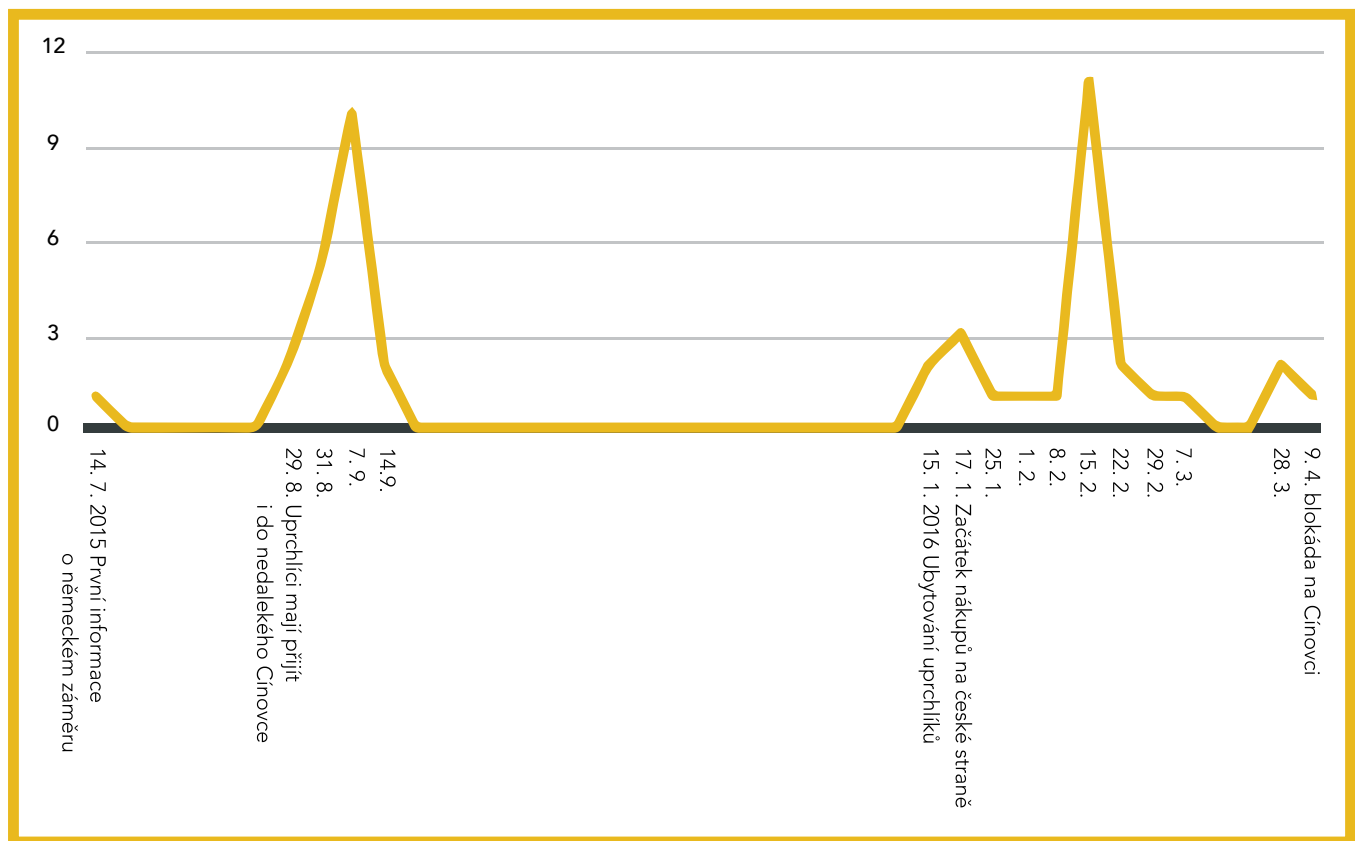
Graf ukazuje četnost článků, které se zabývaly zřizováním pobytového střediska v Králíkách nebo jej alespoň zmiňovaly. Na vodorovné ose jsou vyznačeny jednotlivé události. V týdnech, které jsou popsány pouze datem, se kolem pobytového střediska nic nedělo a články spíše rekapitulovaly dosavadní dění.

reportáží a komentářů. Do výzkumu byly zahrnuty všechny příspěvky, které se zabývaly zvolenými případy bez ohledu na to, zda byly hlavním tématem příspěvku, nebo zda byly uvedeny v souvislosti s nějakou jinou událostí. Sledované časové období tak bylo určeno mediální pozorností.

dosah zpravodajství

Jednalo se sice o lokální události, přesto ke kauzám vyšlo více příspěvků v celostátních médiích (Králícko 61 %, Moldava 52 % příspěvků z celého souboru). Do zpráv s nadregionálním dosahem byly zahrnuty i internetové servery (pokud nebyly pouze lokální), přesto je patrné, že si oba případy získaly pozornost napříč Českou republikou.

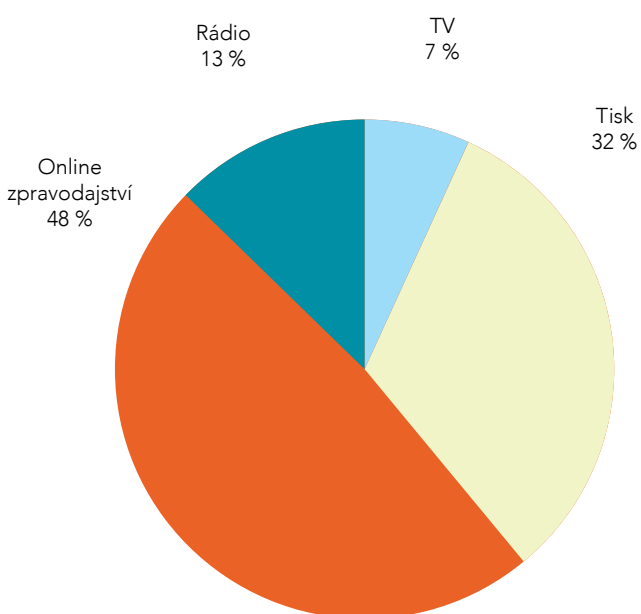
Obr. 2: Uprchlíci v Moldavě, mediální pokrytí červenec 2015 – duben 2016 (počet příspěvků podle týdnů)

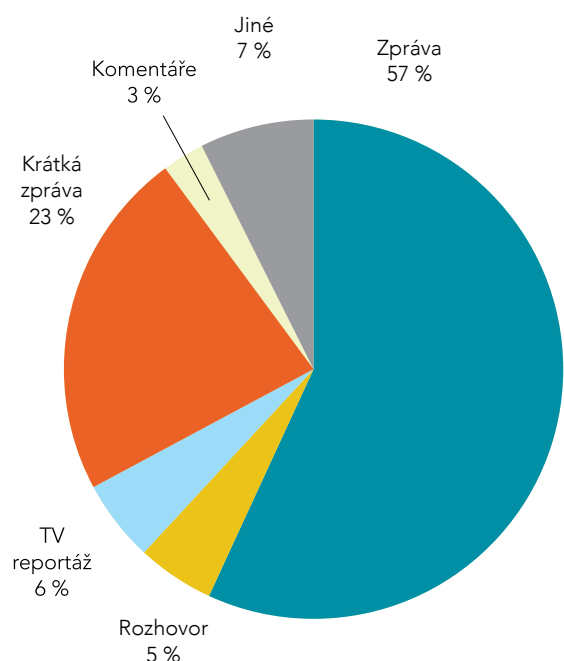
Graf ukazuje četnost článků, které se zabývaly přítomností uprchlíků v Moldavě nebo ji alespoň zmiňovaly. Na vodorovné ose jsou vyznačeny jednotlivé události. Týdny, které jsou označeny pouze datem, představují spíše rekapitulační příspěvky, neboť se v té době ohledně sledovaného tématu nic nového nestalo.

přehled médií a žánrů

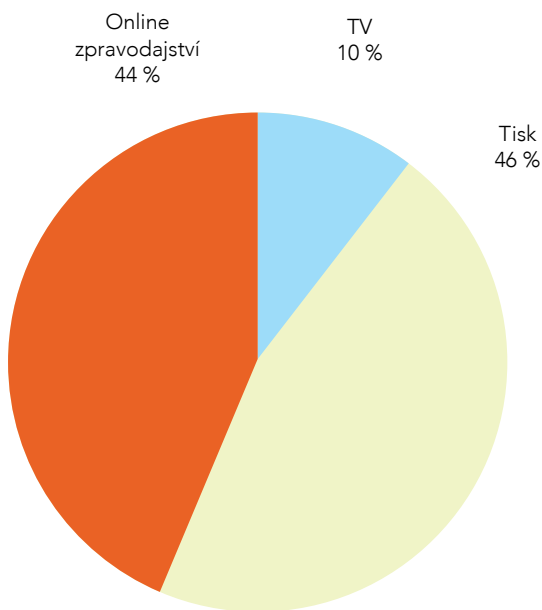
Obr. 3: Přehled příspěvků Králíky

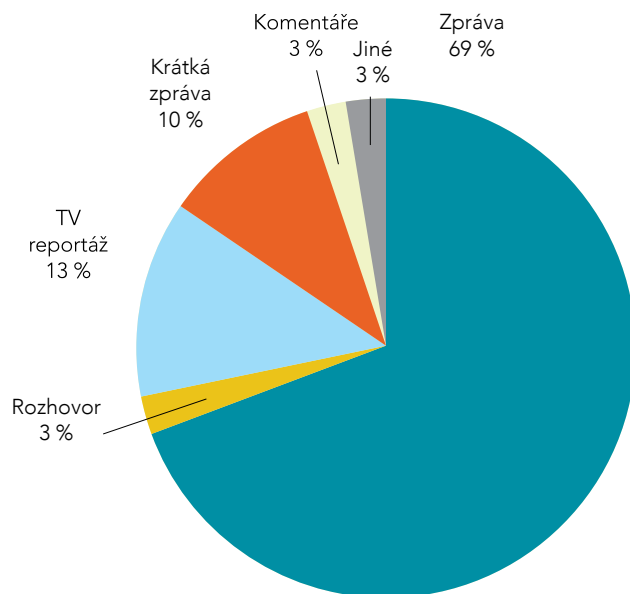
Obr. 4: Přehled žánrů Králíky

Obr. 5: Přehled příspěvků Moldava

Obr. 6: Přehled žánrů Moldava

Zřízením azylového domu v Králíkách se v největší míře zabývaly internetové zpravodajské servery, často se ale jednalo o zprávy zároveň publikované v tištěné verzi deníků. Relativní rozdíl v online pokrytí souvisí s tím, že dění v Králíkách se systematicky věnoval online server Parlamentní listy (12 % všech příspěvků), který Moldavu ponechal bez povšimnutí. Králícké příspěvky v rádiu představovaly velmi krátké vstupy ve zpravodajství, výjimečně doplněné citací politiků. Televizní pokrytí mělo ve většině případů charakter reportáže z místa dění, několikrát se jednalo o obecnější vstup týkající se uprchlíků a jednou také o diskusní pořad.

Z přehledu žánrů je patrné, že převažují formáty, které nedávají prostor pečlivějšímu informování: převažují zpravodajské žánry, konkrétně zprávy (Králíky 57 %, Moldava 69 %). Za odlišení stojí i formát krátkých zpráv, které jsou tvořeny jedním odstavcem, který stručně shrnuje dění (23 % respektive 10 % příspěvků). Publicistické žánry (například rozhovory, komentáře, analýzy), které by umožnily komplexnější či rozmanitější pohledy, jsou zastoupeny velmi sporadicky. To znamená, že se čtenáři nemají možnost dozvědět širší souvislosti.

Zprávy byly málokdy důkladnější než popis sestavený z velké části z opakovaných úryvků a četných citací několika málo mluvčích. Toto zkratkovité pojetí odpovídá způsobu, jak česká nebo i německá média obecně zacházejí s uprchlickou tematikou: například chybí informace o příčinách tzv. uprchlické krize, což vede k dojmu, že příčinou problému jsou uprchlíci sami (Tkaczyk, Pospěch, Macek 2015; Holmes, Castaneda 2016). Je také nutné dodat, že žánr komentáře v případě Králík obsahuje výhradně výrazně negativně zabarvené texty publikované v internetových Parlamentních listech, pro které je charakteristická ostrá protimigrační rétorika. Jiná média se případy nad rámec zpravodajství nezabývala.

mediální rámování

Kvalitativní část analýzy pracuje s konceptem mediálního rámování, které nastavuje podmínky debaty a upřednostňuje určité pohledy, aniž by byla zaujatost explicitně patrná (Reese, Gandy a spol 2003). Tento koncept chápe rámování jako způsob uspořádávání reality, který však má moc umlčovat hlasy a oslabovat argumenty, které dané definici situace neodpovídají. Dochází tak k upřednostňování konkrétních témat, faktů a názorů, což zároveň upozaduje jiné. Jakkoliv může být výsledný obraz událostí nespojitý, neúplný či vnitřně si protirečící, zarámování má potenciál vést k jednotnému výkladu situace, v němž není pro jiné pohledy prostor.

Rámec je souhrn rozmanitých identifikačních prostředků – metafor, frází, voleb slov, citací, atd. (Gamson and Lash 1983 cit. v Van Gorp 2005), které jsou doplněny argumentačními prostředky (reasoning devices): definice problému, přisuzování odpovědnosti, morální posuzování a možná řešení (Entman 1993 cit. v Van Gorp 2005). Všechny však nemusí být vždy explicitní; naopak teorie rámování předpokládá, že procesu interpretace příspěvku příjemcem je vyvolává: rámec dává svému čtenáři instrukce, jak má být zpráva čtena (Van Gorp 2005).

Následující kapitoly představují rámec, který získal v analyzovaných příspěvcích jednoznačnou převahu a byl reprodukován většinou českých médií: rámec ohrožení. Informování o dění v Králíkách a na Moldavě se odehrávalo v národním mediálním kontextu tzv. uprchlické krize, který již dobře popsal výzkum Tkaczyka, Pospěcha a Macka (2015). Z něj vyplynulo, že média kladla důraz především na bezpečnostní a administrativní stránku krize a jejich agenda byla silně závislá na vyjádření konkrétních politických představitelů. Téměř chyběly příčiny krize a zprávy vytvářely dojem, že hlavním problémem jsou samotní lidé na útěku⁸. Práce médií s oběma případy s tímto zaměřením korespondovaly; reakce médií, politiků i místních lidí jej dále rozvíjely a posilovaly.

⁸ což může vyvolávat pocity ohrožení a zvýšenou poptávku po silových řešeních problému (tamtéž).

práce s jazykem: odosobnění, zvěcnění, sugestivní formulace

V souladu se způsobem informování na národní úrovni, který již popsaly předchozí výzkumy (např. Tkaczyk, Pospěch a Macek 2015; Klvaňová 2007; Klvačová a Bitrich 2002, aj.), hraje i v případě Moldavy a Králík významnou roli pojmy uprchlické krize, migrační krize, či migrační vlny. Jsou to metafory, které evokují něco nekontrolovatelného a implicitně negativního. Něco, co je potřeba *zvládnout, přibrzdit, zachytit*. Přítomné jsou také metafory boje či honu (*hrozba odvrácena, bitva dobojována, uprchlíci obsadí, vyhraná bitva*). Tyto metafory, pojmenovávání a jiné jazykové prostředky jsou již ve stávajících výzkumech uspokojivě popsány, následující přehled tedy poukazuje pouze na ty prvky, které v analyzovaných případech zastávaly významnou pozici.

V Moldavě byla rétorika *migrační vlny a náporu uprchlíků* mnohem silnější, v případě Králík toto téma hrálo menší roli. V případě Moldavy byla lokální situace přímo zasazována do kontextu celoevropského dění podobným typem pasáží: „*Za první pololetí letošního roku bylo v Česku odhaleno celkem 3 018 migrantů, což bylo téměř o polovinu více než loni. S přílivem běženců, zejména z oblastí zasažených boji, se v poslední době potýká celá Evropa.*“ (1. 9. 2015, Mostecký deník) V této souvislosti je pak pro vnímání situace určující nejistota budoucího vývoje, která vychází z nepředvídatelnosti dění přesahujícího hranice státu.

V Králíkách se tematika *migrační krize* stejně jako na Moldavě nejvýrazněji objevovalo v prohlášeních ministra vnitra – zřízení střediska s krizí souvisí a mělo záležet na jejím vývoji: „*Ty Králíky zatím nejsou uzavřeny. Ta debata může pokračovat v případě, kdyby se migrační krize zhoršila.*“ (10. 1. 2016, ministr vnitra pro TV Prima). Podobně situaci komentoval hejtman Pardubického kraje i předseda SPD Tomio

Okamura, jenž o uprchlické krizi mluvil jako o okolnosti, kterou musí stát řešit přes svůj nesouhlas, kvůli našemu členství v EU. Otázku zřízení pobytového střediska s *migrační krizí* spojovali i iniciátoři Výzvy proti nenávisti, kteří se o ní snažili přinést informace ukazující, že současné dění v Evropě nemusí znamenat takové ohrožení, jak zaznívá ze strany hnutí NE azylovému domu v Králíkách. Přesto se v případě Králík jednalo o prvek, který funguje spíše v pozadí jako způsob, jak se o žadatelích o azyl (ne)mluví.

V Moldavě byl využíván odosobňující jazyk, kterým se o uprchlících mluví téměř výhradně v trpném rodě (byli vráceni, budou umístěni) nebo jako o zpředmětněném kolektivu (koncentrace imigrantů, příliv uprchlíků). Zároveň byly pojmy „uprchlík“, „běženec“, „imigrant“, „žadatel o azyl“, „azylant“, „přistěhovalec“ používány velmi volně, jako by šlo o synonyma.

V Králíkách byl odosobňující jazyk používán spíše ve vztahu k plánovanému pobytovému středisku. Uprchlíci jsou především *něco, co je umístováno*. Hlavní debata se vedla o budově, na kterou byla navázána řada charakteristik používaných jinde v souvislosti s uprchlickou krizí (problém, riziko, hrozba)⁹. Podobný jev popisuje i výzkum M. Křížkové (2007: 9), kdy je právě uprchlický tábor identifikován jako zdroj potenciálních potíží. Budova sloužící žadatelům o azyl je tak automaticky objektem, který by neměl být v blízkosti centra a škol,

⁹ Riziko spojené s budovami má v periferních oblastech mnohem delší historii. Před tzv. uprchlickou krizí byla vlna, kdy byly chátrající objekty levně skupovány a byli do nich z měst vystěhováváni sociálně vyloučení. Jakmile média začala informovat o možném přijímání uprchlíků, zafungovala tato souvislost a obce se začaly obávat, že na jejich území do budov patřících státu budou umístěni uprchlíci. Tato situace nastala i v Moldavě, kde obec již v době vystěhovávání sociálně vyloučených začala řešit koupi chátrajícího objektu nádraží. Nyní je vlastníkem a navzdory velmi omezenému rozpočtu řeší budoucí využití velké budovy. Podobná asociace fungovala i v Králíkách bezprostředně po zrušení DVÚ, vedení města se proto ještě dlouho před oznámením MV jelo informovat do Kostelce, co by takové využití pro město znamenalo. To však městu v důsledku uškodilo, neboť v očích odpůrců se jednalo o potvrzení, že vedení o záměru vědělo a jen ho před občany tají.

ale spíše mimo zastavěnou oblast¹⁰.

V obou případech tak žadatelé o azyl, respektive uprchlíci, spíše chybí. Pokud se o nich vůbec mluví, tak následujícími způsoby:

- Žadatel o azyl jako subjekt podstupující standardizované procedury
- Uprchlík/imigrant jako nositel odlišné kultury i náboženství
- Přítomnost jako negativní faktor (bezpečnostní ohrožení, pokles cestovního ruchu, nápor na kapacitu služeb)
- Ubytování rodin jako účel plánovaného pobytového střediska.

Ačkoliv výzkum z roku 2002 (Klvačová, Bitrich) ukazuje, že média píšou o pozitivních i negativních charakteristikách uprchlíků, v případě Králík a Moldavy to již neplatí. Vzhledem k tomu, že žadatelé o azyl se zde do médií dostávali většinou v podobě metafor a zpředmětnění, na jejich charakteristiky, perspektivy ani životní situace pak nebyl prostor. Otázka, zda se média dopouštěla stereotypizace, tak vlastně nedává smysl.

Kromě sugestivních obrazů „uprchlické krize“ byla v obou případech dobře patrná prezentace situace jako problému i volbou slov: „*Domov v Králíkách ‚vyhrál‘ mezi desítkami jiných objektů*“ (27. 11. 2015, MF Dnes); „*Pardubický kraj dál odmítá vznik uprchlického centra v Králíkách. Jeho vznik v česko-polském pohraničí ale není definitivně zažehnaný.*“ (19. 1. 2016, ČRo Pardubice). Využívány byly také formulace, které prezentují postoje jako přirozené a samozřejmé, např.: „*My jako Pardubický kraj samozřejmě nejsme nadšeni.*“ (16. 11. 2015, ČT 1).

Významným rétorickým prvkem v obou soubojích byla také argumentace ad populum, tedy odkazováním na nějakou blíže neurčenou většinu: „*Všichni se bojí krádeží,*“ (18. 2. 2016, MF Dnes). Zde se také dobře ukázala protichůdnost informování: na jednu stranu byly prezentovány tyto jednoznačné zamítavé postoje, zároveň se psalo o dramatickém

¹⁰ Toto odosobnění a přenesení rizika na budovu je charakteristické pro mediální příspěvky (s výjimkou části článků Parlamentních listů). Aktivita NE azylovému domu na Facebooku má odlišnou rétorickou strategii, která je rozebrána níže.

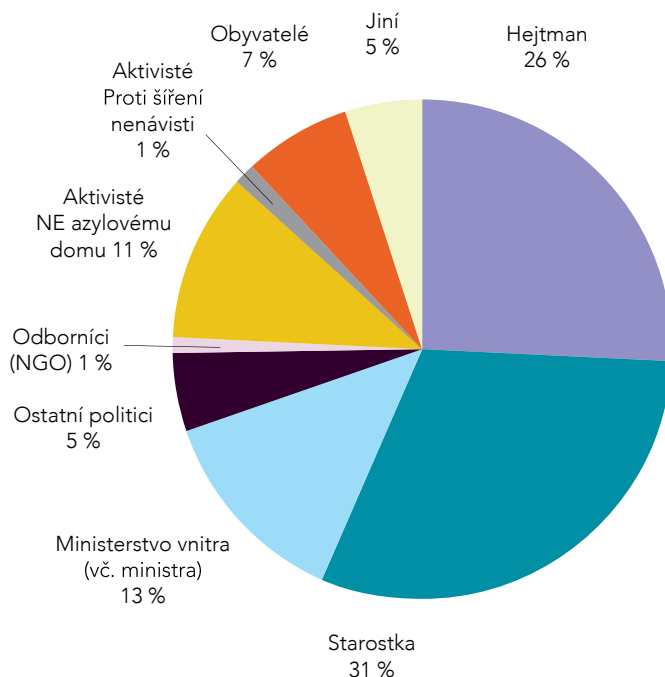
rozdělení společnosti a napjaté konfliktní atmosféře, což logicky odkazuje na rozmanitější postoje: „Od středy, kdy Deník informoval o rozhodnutí zřídit v Králíkách pobytové středisko pro žadatele o azyl, ve městě vzrostlo napětí a rozdělilo se (sic!) na dvě skupiny.“ (28. 11. 2015, Orlický deník). V médiích však dostal až na prezentaci výzvy Proti šíření nenávisti (1 % výroků) prostor pouze opoziční názorový proud.

kdo mluví: politici, policie, odpůrci

Rovnocenné zastoupení mluvčích zastávajících nejrůznější perspektivy a názory je důležitou součástí postupů, které mají zajistit vyvážené informování, na jehož základě dostane čtenář šanci zformovat si vlastní názor. Tento požadavek je však zřídka naplněn a spíše býváme svědky upřednostňování konkrétních aktérů a perspektiv. To může mít rozmanité důvody, roli zde hrají i podmínky mediálního provozu a rutina, kdy novináři spoléhají na osvědčené zdroje, nebo naopak využijí stávající citace místo oslovování dalších aktérů.

Dostat v médiích prostor znamená možnost nastolovat relevantní témata, která pak další příspěvky přebírají a opakují. Kromě volby mluvčích má na celkové vyznění také vliv to, jak se s citacemi dále pracuje a jestli média výroky nějak komentují.

Obr. 5: Kdo měl přístup do médií v Králíkách

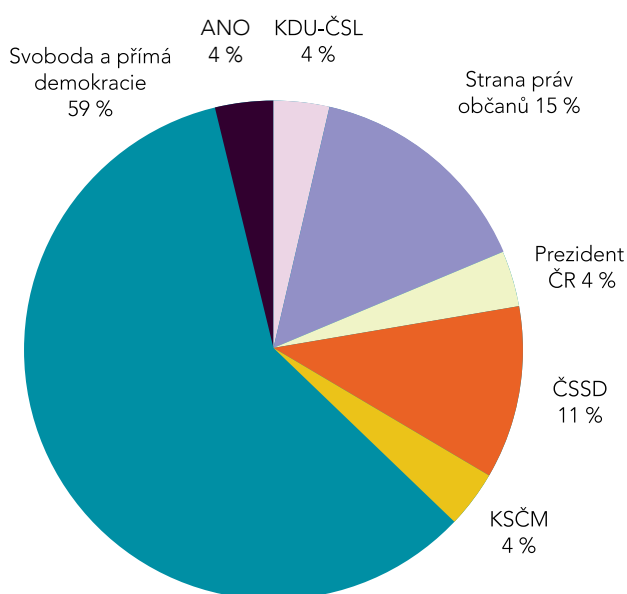
V případě Králík dostali největší prostor v médiích politici navázaní na region: starostka (sdružení nezávislých kandidátů Naše město) zprostředkující oficiální stanovisko města (31 %) a hejtmán Pardubického kraje (ČSSD; 26 %). Hojně byla také citována oficiální vyjádření Ministerstva vnitra ČR (13 %), kde se ve dvou třetinách jednalo o výroky tiskových mluvčích a třetinu tvořily citace ministra. Poměrně silný hlas měli ve srovnání s dalšími zastoupenými skupinami také členové iniciativy NE azylovému domu v Králíkách (11 %).

Diskusi tak dominovali politici, kteří se zasazovali o to, aby pobytové středisko nebylo umístěno na jejich území, neutrální tón oficiálních sdělení Ministerstva vnitra ČR a odpůrci, kteří se zorganizovali do místního sdružení.

Výroky, které o zřízení pobytového centra nemluvily implicitně jako o problému či toto pojetí přímo narušovaly, byly v drtivé menšině. Jedná se o citace iniciátorů výzvy Proti nenávisti (1 %), kteří se vymezovali vůči způsobu, jakým byla diskuse o pobytovém centru vedena. Sem spadaly i některé citace z kategorie jiné, která má však jako celek pouhých 5 %. Vyjádření odborníků na problematiku se do médií nedostala téměř vůbec (1 %).

Prostor k vyjádření byl věnován mluvčím, kteří s migranty, žadateli o azyl či pobytovními středisky neměli žádnou osobní zkušenost. Ačkoli bylo možné například přinést pohled politických zastupitelů, obyvatel nebo žadatelů o azyl z nedalekého Kostelce nad Orlicí, kde již stejné středisko funguje patnáct let¹¹, byli tito citováni pouze dvakrát¹², což na způsob informování a dominantní rámování nemělo vůbec žádný vliv. Plastičtější obraz mohly přinést třeba i pohledy lidí, kteří s žadateli o azyl běžně pracují.

Obr. 6: Vyjadřování ke králickému dění podle politické příslušnosti

Jací politici se k problematice zřizování pobytovního střediska vyjadřovali? Graf ukazuje zastoupení dle politické příslušnosti, přičemž stranou jsou ponechána vyjádření hejtmana

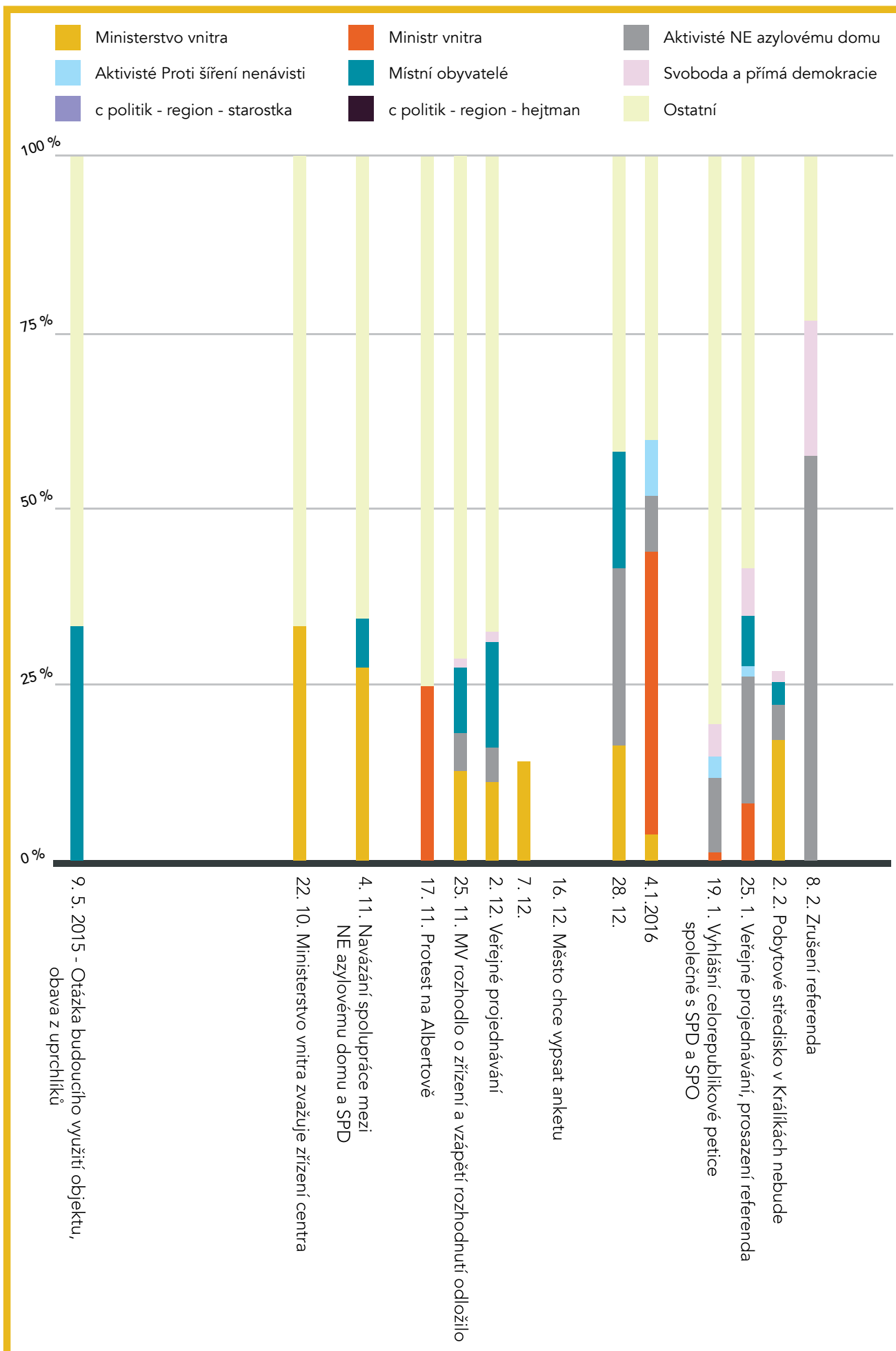
¹¹ Zastupitelé Králík do Kostelce také jeli pro informace, aby zjistili, co zřízení pobytovního střediska pro město znamená. Zjistili, že míra kriminality v tomto sídle s pobytovním centrem je podle statistik Policie ČR v přepočtu na obyvatele nižší než v Králikách a že centrum nemá na lokalitu negativní dopady, která média předepisují v případech Králík.

¹² Jedna zmínka odkazovala na tvrzení starosty Kostelce, který říkal, že se není čeho obávat. Podruhé se o zkušenosti v Kostelci psalo v reportáži z veřejného projednávání, kam hnutí NE azylovému domu přivezlo obyvatelku města, která popisovala velké problémy.

a starostky¹³, kteří se k případu vyjadřovali jako oficiální mluvčí vlivem své regionálně zakotvené odpovědnosti. Z řad politiků si v médiích kauzu vzalo za svou především politické hnutí Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury. Silnou mediální přítomnost měli také zástupci Strany práv občanů (bývalí Zemanovci), jejíž krajský zástupce úzce spolupracovali s hnutím NE azylovému domu v Králikách od samého začátku a významně k medializaci případu přispěli. V neposlední řadě se angažovaly místní buňky ČSSD a KSČM. S výjimkou vyjádření krajských politiků ANO a KDU-ČSL (7 % citací) se jednalo o výrazně negativně zbarvené výroky.

¹³ Jejich role je dále rozvedena v tematické části analýzy.

Obr. 7: Kdo dostal prostor v médiích v čase, Králíky

Graf ukazuje relativní zastoupení nejvýraznějších mluvčích (vertikální osa představuje všechny citace, které v článcích vyšly) a jejich distribuci v čase. Pro přehlednost sdělení nejsou vyznačeny citace hejtmana a starostky, jejichž zastoupení bylo ve vývoji případu stabilní.

Z grafu je patrné výrazné zastoupení Ministerstva vnitra ČR. Šlo však pouze o opakované využívání krátkého oficiálního prohlášení tiskového oddělení, které vydávalo prohlášení ke klíčovým okamžikům (zvažování využití budovy jako pobytového střediska, rozhodnutí a jeho stažení) a poskytlo popis, o jaké zařízení se jedná. Kromě opakování výroků jako „Otevření pobytového střediska v obci Králíky v Pardubickém kraji jsme odložili. V tuto chvíli zvažujeme všechny možné varianty. Po jejich vyhodnocení budeme informovat nejdříve představitele samosprávy a následně i veřejnost“ (30. 12. 2015, tisková mluvčí MV pro Echo24) se v médiích neobjevily citace, jimiž by se Ministerstvo vnitra ČR snažilo situaci uklidňovat, a s tím, že půjde o pobytové středisko, se dál nijak nepracovalo (viz níže)¹⁴.

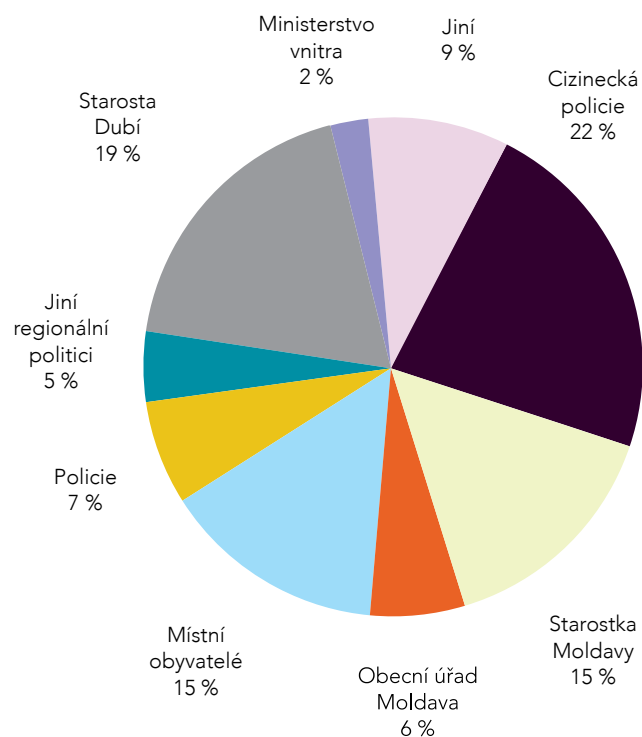
Na grafu je také možné pozorovat postupné formování hnutí NE azylovému domu v Králíkách, které dostávalo mediální prostor i po zrušení záměru. Králíky totiž začaly fungovat trochu jako příklad pro další lokality, u kterých by mohlo být zvažováno podobné zařízení.

Relativně nízké bylo zastoupení místních obyvatel, kteří byli citováni ve třech vlnách. Nejprve byli dotazováni na minulost objektu VÚ, později byly citovány příspěvky z Facebooku a třetí skupinu úryvků tvořily citace z veřejného projednávání záměru. Citace místních obyvatel jsou ve vztahu k ostatním (jednoznačně negativním) prohlášením relativně vyváženější. Úvodní články sice představovaly obavy obyvatel, při citaci internetových diskusí však dostávaly prostor i názory, které nereprodukuje dominantní rámování ohrožením a ohrožením, a naopak apelují na lidskost či odstup. V reportážích z veřejného projednávání byly citovány projevy odporu, nedůvěry a strachu; zároveň však dostalo prostor i tvrzení, že lidé s odlišným názorem se na setkání mohli bát promluvit veřejně a že nejhlásitější a nejčetnější projevy nutně nemusely ukazovat na jednotný postoj obyvatel, například: „V naplněném kulturním domě v Králíkách chyběl hlas byť jediného člověka, který by nebyl zásadně proti zřízení azylového tábora. Jana Frýbortová z Králík nevidí

¹⁴ Výroky ministra vnitra se od této strohosti a neutrality výrazně odchylovaly, analyzovány jsou v kapitole věnované ohrožení.

celý problém černobíle, ale při debatě nevyšlo. „Hovořilo se tady o demokratických hodnotách, ale moji blízcí mi řekli, ať raději své názory neprojevuji, protože kdyby se tady něco stalo, budu jedna z prvních, které se třeba ten barák podpálí,“ (4. 12. 2015, MF Dnes).

Obr. 8: Kdo měl přístup do médií v případě Moldava

V případě Moldavy dostala největší prostor k vyjádření cizinecká policie (22 %) a až za ní následovalo oficiální zastoupení obce (15 %). Ve srovnání s Králíky (7 %) se mnohem více mohli vyjadřovat místní obyvatelé (15 %)¹⁵. Prostor věnovaný cizinecké i místní policii předeseílá rámování situace jako stavu ohrožení, což je rozvedeno v následující kapitole. Naopak zde chybělo vyjádření odborníků, kteří by například zasadili tzv. migrační krizi do kontextu nebo představili zkušenosti se začleňováním uprchlíků. Pouze jednou dostali prostor němečtí oby-

¹⁵ To mohlo být způsobeno tím, že se zde nevyprofilovalo žádné občanské hnutí, které by se stavělo do pozice mluvčích za místní obyvatele.

vatelé z druhé strany hranice, kteří by z logiky situace měli do kontaktu s těmi samými uprchlíky přicházet častěji.

V obou případech bylo možné nalézt několik společných tendencí. Média s citacemi v drtivé většině případů nijak dál nepracovala a neopatřovala je komentáři, s výjimkou informativní věty o mluvčím. To znamená, že nebyla patrná **distance mezi mluvčím a médiem** a nevznikal prostor pro kritické uchopení výroku.

To v praxi znamená, že citace ve většině případů fungovaly jako zdroj fakt, která není potřeba ověřovat, komentovat nebo reflektovat. Například: „*Máme z toho hrůzu, no. Že prý 120 lidí, nebo kolik tady má dojít. No, tak budeme mět strach, že. Vždyť to ukazují všude, co udělají, znásilňují a všechno* (obyvatelka Králík, TV Prima 8. 11. 2015). Sdělování osobního postoje či zkušenosti nebylo oddělováno od fakt, tedy bylo za ně snadno zaměnitelné (v tomto případě: všichni se bojí, bude ubytováno 120 lidí, žadatelé o azyl „znásilňují“). To znamená, že citace sloužily jako jednoduchá podpora ostatních tvrzení, která v důsledku **legitimizovala rámování situace jako stavu bezprostředního ohrožení** v souladu s celorepublikovým způsobem informování (Tkaczyk, Pospěch, Macek 2015). S výroky se často nakládalo rutinním způsobem; například byla citace opakovaně používána napříč časem i médii. V takovém případě sloužila jako snadno kopírovatelný zdroj informace, což snižuje nároky na tvorbu vlastního textu. Repetitivní využívání citací pouze reprodukovalo převládající mediální obraz a vedlo k nevyváženému a plochému informování. Opakování zároveň dodávalo sdělení větší přesvědčivost bez ohledu na to, zda byla tvrzení podložena. Příčinou těchto nedostatků může být tlak na produkování velkého množství příspěvků, který neposkytuje dostatek času na rešerše, získávání dat či výjezdy do terénu.

Výběr mluvčích i práce s citacemi v případě Králík ani Moldavy nenaplnily požadavek vyváženého informování. Prostor byl poskytnut pouze malému množství hlasů, které prezen-

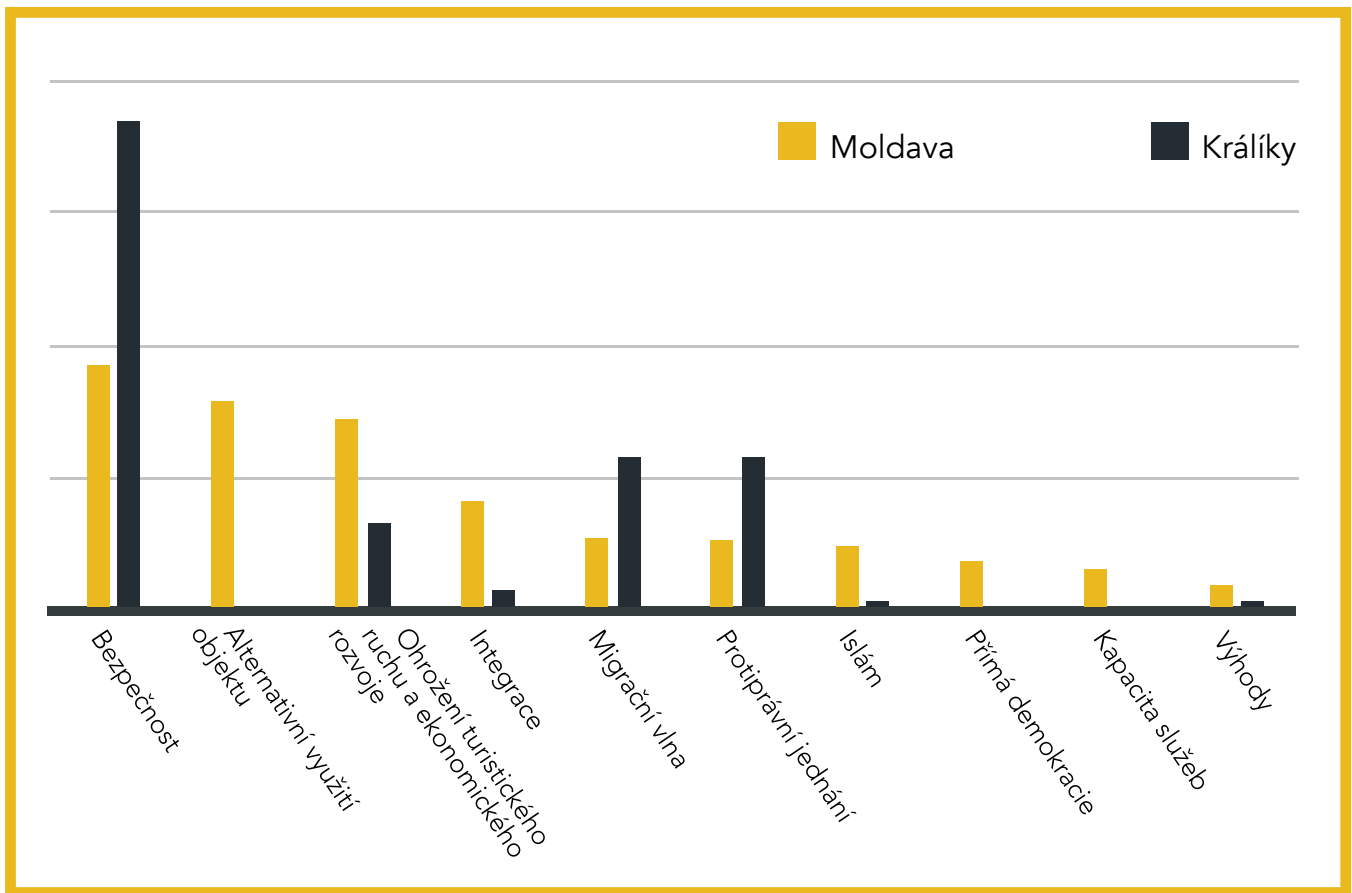
tovaly především negativní postoje. Tato převaha negativních výroků, absence distance od mluvčích, plochost, opakování a nastolování témat několika málo mluvčími výrazně podpořila rámeček bezprostředního ohrožení.

nejdůležitější témata a jejich důsledky

Jak již bylo uvedeno výše, volba témat úzce souvisí s tím, kdo dostává prostor k vyjádření¹⁶, Jde o jeden z nejdůležitějších prvků mediálního sdělení, který zásadně ovlivňuje výslednou interpretaci dění.

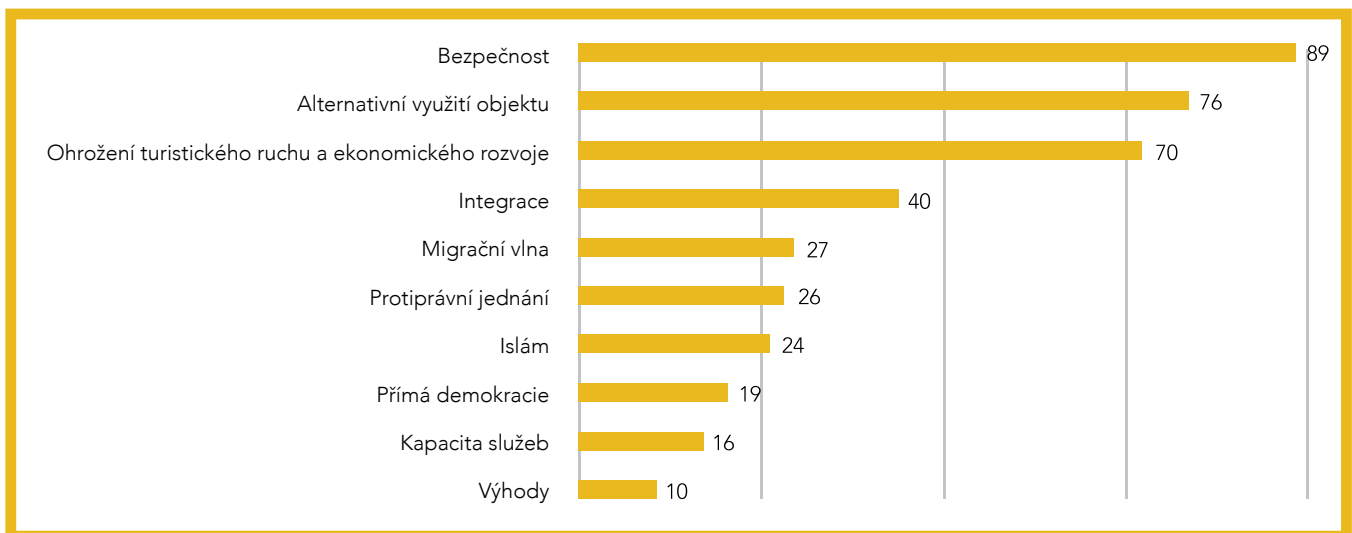
¹⁶ Například postoj hejtmana Pardubického kraje o nevhodnosti lokality pro zřízení pobytového střediska kvůli možnému negativnímu vlivu na cestovní ruch, byl mechanicky opakován až do uzavření případu a nevznikl zde prostor pro jiný úhel pohledu.

Obr. 9: Přehled dominantních témat, Králíky i Moldava

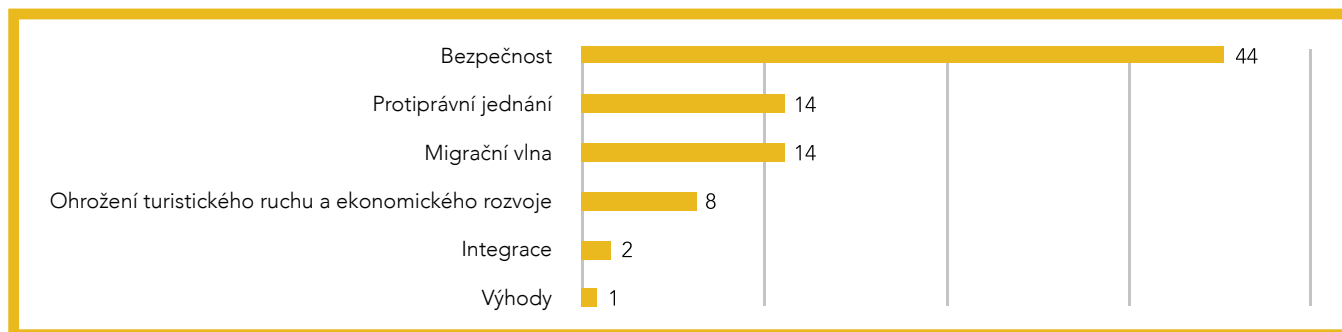

Graf ukazuje četnost témat váženou počtem článků, aby byly oba soubory srovnatelné. Jeden úryvek může odkazovat na více témat zároveň.

Obr. 10: Přehled dominantních témat, Králíky

Obr. 11 Přehled dominantních témat, Moldava

Oba grafy ukazují počet úryvků v absolutních číslech. Procentuální vyjádření zde není vypovídající, neboť jeden článek zpravidla obsahoval více témat.

Z grafů je patrné, že navzdory odlišnému dění a ne/přítomnosti uprchlíků byla do médií vnášena téměř totožná témata. V obou případech převládlo rámování kauz jako ohrožení. Na Moldavě byl na bezpečnost kladen výrazně větší důraz, v Králikách se tematizace rovnoměrněji rozložila mezi bezpečnost, možné výhody jiného využití budovy VÚ¹⁷ a ohrožení turistického ruchu a ekonomického rozvoje¹⁸.

Otázka (ne)možnosti integrace byla tématem především v Králikách, stejně jako spojování žadatelů o azyl s náboženskou odlišností (islám). Naopak v Moldavě bylo dění mnohem silněji dáváno do souvislosti s tzv. migrační vlnou, která měla podobu bezprecedentního rizika, jež může do budoucna posílit a zhoršit situaci. V Moldavě byla mnohem více zdůrazňovaná potenciální protiprávnost jednání (nelegální migrace, potenciální trestná činnost, překračování státní hranice v Moldavě). V Králikách hrála také v souvislosti s politickým angažmá stran propagujících tzv. přímou demokracii důležitou roli otázka vůle obyvatel a jejího prosazování. Dalším důležitým králickým tématem byla kapacita služeb (např. družina, lékař), které jsou již nyní nedostatečné a se zřízením centra by se podle některých názorů mohly ještě zhoršit. V obou analyzovaných případech byly zmínky o jiných než negativních dopadech při-

¹⁷ Mělo jít o rekonstrukci a přestavbu na byty, které by přilákaly mladé rodiny s dětmi. Takové srovnání s žádoucím ideálem ještě více prohlubovalo negativní obraz záměru Ministerstva vnitra ČR.

¹⁸ V Moldavě mělo jít především o německé zákazníky, kteří jezdí do pohraničí kvůli levnějším službám.

tomnosti žadatelů o azyl (například zisk místních obchodníků v Moldavě, pracovní místa v Králikách) zcela marginální.

Pobytové středisko a přecházení hranic: zdroj ohrožení

Již bylo zmíněno, že v obou případech získala dominantní pozici otázka bezpečnosti. Zatímco v Moldavě byla zdrojem ohrožení migrační vlna a toto rámování bylo zvláště podpořeno silnou mediální přítomností cizinecké policie (22 %) a státní policie (7 %), v případě Králik byl zdroj rizika ztotožněn spíše se samotným objektem bývalého diagnostického ústavu. Při posuzování situace je nutné důsledně odlišit informování o obavách místních lidí (které je tak i prezentováno) a rámování, které strach a obavy naopak ještě více podněcuje a živí. Otázky rizika, strachu, ohrožení a zajišťování bezpečí byly napříč soubory natolik významné a napojené na tak velké množství problémů, jevů a témat, že je potřeba jim věnovat vzhledem k ostatním tématům mnohem větší prostor.

Jazykové prvky prohlubující pocit ohrožení

Z jazykového hlediska rámování bezpečnostní optikou podporují tři prvky: využívání čísel, skryté předpoklady a sugestivní rétorika.

Při informování o budoucích scénářích hrála čísla důležitou roli a nezřídka dostávala prostor přímo v nadpisu a perexu (tedy úvodním odstavci článku či jiného tištěného publici-

stického či zpravodajského výstupu). Číslo byla prezentována jako fakt, nicméně jejich zdroj byl většinou nejasný a jejich hodnoty se často bez vysvětlení měnily. V případě Králík byla jednou z prvních informací o plánovaném středisku skutečnost, že v něm má podle Ministerstva vnitra ČR dočasně bydlet až 120 žadatelů o azyl, přičemž toto číslo se v některých příspěvcích z nejasných důvodů a bez uvedení zdroje navýšilo až na 200 lidí. Příspěvky automaticky pracovaly s eventualitou plné kapacity budoucího areálu, a to navzdory skutečnosti, že stávající zařízení nebyla naplněná ani z poloviny. Podobná logika fungovala i na Moldavě, která má pouze 174 stálých obyvatel (CZSO 2015) a středisko přiléhající k hranici má kapacitu až 50 míst; ta však není naplněna¹⁹. Také byly často uváděny informace/prognózy z nejasného zdroje, podle kterých na německé straně hranice mělo být v průběhu roku 2015 umístěno 1500–2000 uprchlíků a v roce 2016 dalších 3000²⁰. Navzdory neověřitelnosti se jedná o způsob informování, který podporuje představu bezprostředního ohrožení a živí strach. Dalšími čísly, se kterými se pracovalo, byly především v případě Moldavy údaje o zadržených nelegálních migračních, kterých bylo v roce 2015 přesně 1418, což podle cizinecké policie znamenalo nárůst odhalené nelegální migrace o 25,15 % (20. 2. 2016, Ústecký deník). Číslo zpravidla nebyla opatřena komentářem, který by údaje zasadil do potřebného kontextu a umožnil tak lepší porozumění situaci.

Druhým jazykovým prostředkem podporujícím interpretaci situace jako bezpečnostního rizika jsou samozřejmé předpoklady, které status ohrožení bezděky potvrzují. Příkladem může být citace hejtmána, který o plánovaném středisku v Králíkách říká: „Areál bývalého ústavu se nachází v blízkosti centra města a základní školy, což je nevhodné.“ (7. 12. 2015, Orlický deník). Toto tvrzení implicitně počítá s tím, že středisko představuje bezpečnostní riziko, které dopadne na místní děti²¹. Dalším po-

dobným případem byl například úryvek „Místní mají z přílivu imigrantů obavy. Bojí se především kriminality. Žadatelé o azyl se v Německu smějí volně pohybovat.“ (31. 8. 2015, TV Nova). Tvrzení automaticky předpokládá, že jakmile mají žadatelé o azyl svobodu pohybu, budou páchat trestné činy.

Třetím účinným prvkem je sugestivní rétorika, která zdůrazňuje strach a jiné negativní emoce, jež mají v lokalitách panovat. Tyto pasáže (často se vyskytující již v perexu) dodávají obávám legitimitu a zpětně je tak posilují: „Kostelec nad Orlicí, Králíky, Seč... Strach z uprchlíků a hrozby údajného otevírání nových azylových středisek se šíří jako mor.“ (9. 1. 2016, Orlický deník); „Každá prázdná budova teď lidi děsí, shodují se starostové napříč celým Ústeckým krajem. Ptají se, zda v jejich sousedství nebude ubytovna pro uprchlíky.“ – (14. 7. 2015, ČT 1). Informování o strachu obyvatel je legitimní; problematické však začíná být, pokud jej média překládají jako důkaz přítomnosti univerzální a nezpochybnitelné hrozby.

Co znamená strach z tzv. migrační vlny

Nahlížení na situaci optikou ohrožení bylo natolik silné, že jej nedokázala zmírnit ani skutečnost, že k nárůstu kriminality v případě Moldavy²² doposud nedochází. Souvisí to se spojením přítomnosti žadatelů o azyl s představou bezprecedentní „migrační vlny“: „Moldavští se obávají, co se stane letos, až uprchlická vlna na jaře opět zesílí. Všichni se bojí krádeží, [místostarostka Moldavy, pozn. aut.] dodala s tím, že obec pořídí víc kamer. Připravuje se i severočeská cizinecká policie, přijala 25 nových lidí, teď má 125 členů.“ (18. 2. 2016, MF Dnes). Ta totiž i v případě nekorespondující momentální zkušenosti funguje jako neurčitá, blížící se hrozba, jež nemá v historii obdoby, a není tedy možné odhadnout její rozsah a následky²³. „Policie zatím nemusela řešit žádné incidenty. Místní ale mají obavy, co

facebook.com/photo.php?fbid=1175130969182243&set=o.1439764023001066&type=3&theater) – mapa, na které je vyznačený objekt a vzdálenost od škol, policie, zdravotního střediska a smuteční síně.

²² Ani v případě Králíků, tam však žadatelé o azyl nejsou.

²³ Za pozornost stojí, že rizika v médiích jen zřídka dostávala konkrétní podobu.

¹⁹ V období leden–květen 2016 v budově bývalé celnice bydlelo 35 lidí.

²⁰ Například Teplický deník z 29. 8. 2015.

²¹ Na tomto přesvědčení je postaven i argument, který odpůrce z řad obyvatel vložil na facebookový profil města Králíky (dostupné k 20. 7. 2016 z <https://www>).

nastane s příchodem teplejšího počasí. V Moldavě už kvůli tomu plánují nový kamerový systém.“ (12. 3. 2016, TV Nova). Představu blížící se krize potvrzovala i prezentace policejních opatření: „Cizinecká policie se letos připravuje na další vlnu migrantů. Přibrala kvůli tomu 25 nových lidí, teď má celkem 125 členů.“ (18. 2. 2016, MF DNES). V neposlední řadě rétoriku urgency a ohrožení v obou případech často využíval ministr vnitra: „Naše kapacity detence se dramaticky naplňují, protože ten výroční proud prostě sílí a přes víkend se ukázal poměrně výrazný výkyv, je to 81 lidí, je to největší záchyt zatím v historii. Vedle toho Spolková republika Německo, která je pro drtivou většinu těch migrantů cílovou zemí, tak začíná zvyšovat ostrahu své hranice a migranty, které chytí, které (sic!) přechází přes Českou republiku, nám prostě jednoduše bude vracet. To znamená, my potřebujeme detenční zařízení v řádu týdnů.“ (14. 7. 2015, ČT 1).

Při vnímání stávající „migrační vlny“ jako něčeho výjimečného a neodhadnutelného nefungovalo ani odkazování na srovnatelné situace, což bylo dobře vidět na případě Králícka. Stejně zařízení (pobytové středisko pro žadatele o azyl) v regionu již patnáct let funguje, nicméně tato souvislost byla zmíněna v celém zkoumaném souboru mediálních výstupů pouze dvakrát. Nebylo tak téměř vůbec využito příležitosti zabývat se reálnými dopady takového centra a dodáním informací, které by mohly obavy a nejistotu zmírnit: „Vím o tom, že to bude zařízení, ze kterého budou moci lidé normálně chodit ven. Ostatně stejně funguje už roky v Kostelci nad Orlicí. S ředitelkou tamního tábora jsem mluvil a říkala, že se nemáme čeho obávat. Nevidím to nijak kriticky,“ (starosta obce Červená voda nedaleko Králík; 28. 11. 2015, MF Dnes). Tento postoj dostal prostor v jediném článku a rozpor s převládajícím rámcem ohrožení prošel bez povšimnutí: v souvislosti s ním nebyly publikovány žádné reakce a dominantní způsob informování se nijak nezměnil.

Zabezpečovací taktiky a pocit ohrožení

Kromě textových prvků bylo rámování ohrožením podtrženo volbou prostředků, které mohou situaci řešit či alespoň zmírnit. Například zvýšení dohledu nad územím pomocí zavádění kamerových systémů v případě Moldavy: „Posílíme kamerový systém, abychom měli přehled o pohybu lidí.“ (17. 2. 2016, idnes.cz). Nebo posílení počtu policistů: „Pokud budou [uprchlíci; pozn. aut.] překračovat hranice, budeme tady 24 hodin denně, hlídka bude odjíždět jen na přestávky nebo na střídání směn. Jsme připravení, máme kapacity. Nemusíte mít obavy,“ (11. 9. 2015, MF Dnes). To, že součástí rámce ohrožení bylo nakupování za hranicí státu či zřízení pobytového střediska jako bezpečnostní hrozby, znamenalo další zpředmětnění žadatelů o azyl, což celou situaci redukovalo na neurčité riziko, se kterým je potřeba se vypořádat. Na Králícku byla situace podobná. Oznamení o zřízení pobytového střediska bylo doplněno informací o souběžném posilování policejních stavů a vyžadování dalších bezpečnostních opatření: „Budeme požadovat kamerový systém v objektu, 24 hodin ostrahy, oplocení areálu a bránu s kontrolou osob, (sic!) a také vznik městského kamerového systému s návazností na pult centralizované ochrany²⁴“ (hejtman Pardubického kraje, 27. 11. 2015, Blesk) K těmto požadavkům ministerstvo vnitra zároveň samo nabídlo posílení významné policejní jednotky. Zároveň sice zaznívalo, že „je to preventivní opatření, neočekávají se žádné nepokoje, žádné problémy“ (25. 11. 2015, Deník), tento požadavek však pocit strachu a nejistoty u místních obyvatel naopak prohloubil. Podobné rétorické i faktické rozpory jsou pro takové situace typické. Ve zmínce o pobytovém středisku v Kostelci se psalo: „Například v Kostelci bylo rozhodnuto o navýšení počtu policistů a rozšíření kamerového systému. Kriminalita je tu však přitom na celokrajsky průměrné úrovni a dokonce klesá.“ (9. 1. 2016, Orlický deník)

²⁴ Součástí plánovaných bezpečnostních opatření v Králíkách mělo být i posílení počtu policistů. Přesné informace se v médiích liší, mělo jít např. o zdvojnásobení posádky (16. 11. 2015, ČT1) nebo o 15 policistů a dalších 7 příslušníků cizinecké policie (27. 11. 2015, Svitavský deník).

Zvyšování dohledu bylo podloženo logikou rizika. Reálné dění tedy oproti tomu, co by se mohlo stát, nehrálo roli a tato skutečnost se ani nejeví jako rozpor, který by bylo potřeba komentovat nebo rozvádět.

Zajištění bezpečí i pro žadatele o azyl

V Králíkách také došlo k zajímavému otočení argumentace, kdy bylo zavádění bezpečnostních opatření slovy hejtmana zároveň prezentováno i jako ochrana samotných žadatelů o azyl: „Je nutné myslet také na samotné migranty a jejich bezpečnost. Jsem přesvědčený, že jakákoliv trestná činnost by jim byla ihned připisována a nemuseli by se proto v malém městě cítit dobře, což integraci zcela jistě nepomáhá.“²⁵ (20. 1. 2016, Právo)

Na Moldavě byl důraz na nahlašování přecházení přes hranici policii a na zvýšení dohledu zřejmě alespoň do nějaké míry veden podobnou motivací. Výzva, kterou obecní úřad vyvěsil na své webové stránky, klade důraz na nezákonnost jednání (viz níže), ale zároveň podle vysvětlení místostarostky obce reaguje na místní atmosféru. V oblasti má být obvyklé držení střelných zbraní. Na převládající rámování situace jako bezprostřední bezpečnostní hrozby reagovali někteří místní obyvatelé prohlášením, že svůj majetek budou chránit i tímto způsobem, a pokyny vedení obce k nahlašování překračování hranic představovaly snahu přenechat případné situace policii: „Důrazně však žádáme, abyste nebrali iniciativu do vlastních rukou, s běženci se nekontaktovali ani jim nedávali nijak najevo, čeho se dopouštějí. Zachovejte klid a korektní přístup. Vždy se okamžitě obraťte na Policii ČR nebo na vedení obce.“²⁶

²⁵ Tento úryvek ukazuje, že převrácení logiky se týká i argumentu o integraci, který z Králík dělá místo zcela nevhodné pro podobné zařízení: „Ti lidé, kteří by sem nezapadli, by to neměli lehké. Jsme malé město a všichni se zde znají, cokoliv by se stalo, svedli by lidé na ně,“ (27. 1. 2016, starostka pro Hospodářské noviny) Takový postoj místních k cizím lidem je prezentován jako samozřejmý a neproblematický faktor, který je proti zájmům samotných žadatelů o azyl.

²⁶ Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://www.moldava.cz/obcan/>

Rámcem ohrožení vede k potvrzování a prohlubování pocitů ohrožení a omezuje repertoár možných řešení právě na defenzivní taktiky. Nejde však o přístup, který by strach obyvatel mohl sám o sobě zmírnit, což dokládají výroky, které jsou vůči práci policie skeptické: „Je jich málo a na nic nejsou peníze,“ (11. 9. 2015, Mostecký deník). Bezpečnostní opatření také často dopadají na samotné obyvatele (např. četnější kontroly řidičů), což může negativní postoje naopak prohloubit.

Nahlížení na situace optikou rizika má tak významné následky proto, že riziko není možné ze své podstaty nikdy přesvědčivě vyloučit. Zajištění bezpečí se v takovém případě stává prioritou, která legitimizuje prostředky, jež by bez tohoto rámce ohrožení mohly být problematické – například nárůst kontroly a omezování lidských práv (Beck 2014). Vhodnějším nástrojem ke zvládnutí podobných situací je tak spíše včasné a důkladnější informování a zlepšování vzájemné důvěry než prohlubování strachu a posilování dohledu. Pro takové cesty však při převládnutí rámce ohrožení už téměř neexistuje prostor. V případě Králík byla situace natolik vyhocená, že odpůrci na veřejném zasedání prohlašovali, že žádné informace ani nechtějí, pouze chtějí slyšet, že zde centrum nebude²⁷. Informace o širších souvislostech a fakta o tzv. migrační vlně se snažili pomocí organizování různých akcí šířit také iniciátoři výzvy Proti nenávisti. Proběhla diskuse, přednáška a promítání filmu ze Sýrie, což byla reakce na obavy ze syrských uprchlíků. Na tyto akce však podle organizátorů přišli spíše lidé, kteří byli otevření novým informacím o situaci v Sýrii a chyběli odpůrci, na jejichž vyhraněné postoje akce reagovaly. Požadavek na včasné a komplexní informování však pravděpodobně nemohlo naplnit vedení města ani obce, ale spíše Ministerstvo vnitra ČR. Nedostatek oficiálních informací na začátku případu už nemohl být dostatečně nahrazen jinými prostředky.

²⁷ Záznam z veřejného zasedání zastupitelstva dostupný k 20. 7. 2016 z: <https://www.youtube.com/watch?v=RVgZWm9tyA>

Pobytové centrum nebo byty pro mladé rodiny s dětmi a místní zaměstnance

Toto téma se v Králíkách ukázalo jako druhé nejdůležitější a rovnoměrně se vyskytovalo napříč celým souborem. Zamýšlené zřízení pobytového střediska bylo postaveno do protikladu k vizi budoucího využití, které by Králicku naopak přineslo jednoznačné výhody: vybudování bytů ve spolupráci s konkrétním investorem. Tato vize vykristalizovala poměrně krátce po oznámení záměru Ministerstva vnitra ČR a následně ji média soustavně prezentovala jako jeden z hlavních protiargumentů. V průběhu vývoje kauzy se záměr přilákat do bytů mladé rodiny s dětmi postupně stával stále reálnějším a místy byl médiu prezentován jako hotová věc. Byl tak vykreslen obraz žádoucích obyvatel, kteří by v budoucnu mohli (zřejmě na rozdíl od rodin žádajících o azyl) přispět k dalšímu rozvoji regionu. Kromě toho měly byty sloužit zaměstnancům nedalekého rekreačního areálu.

Po rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR zřídit pobytové středisko jinde se však ukázalo, že záměr zdaleka není tak jistý, jak se zdálo. Město závisí na podmínkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, stávajícího vlastníka budovy VÚ. Zároveň se ukázalo, že navzdory mediálními informacím nebude bezúplatný převod do vlastnictví města možný, takže v červnu 2016 ještě nebylo jisté, zda si město bude převod budovy vůbec moci dovolit a za jakých podmínek, natož jaký záměr bude realizován. Přesto tento alternativní scénář výrazně přispěl k výrazně negativnímu vnímání vzniku pobytového střediska.

Obavy z ohrožení turistického ruchu a ekonomického rozvoje

Třetí nejvýznamnější téma hrálo důležitou roli v Moldavě i v Králíkách: nahlížení na přítomnost žadatelů o azyl jako na ohrožení turistického ruchu, ve kterém regiony vidí potenciál ekonomického rozvoje. Obě lokality byly v médiích vykresleny jako periferie, pro které je podpora turismu jedinou nadějí ke zlepšení špatné ekonomické situace: „*Jsmo sázeli všechno na roz-*

voj turismu, a to si myslím, že asi v týhle situaci, protože ani nevíme, jak dlouho bude trvat, tak nebude fungovat.“ (14. 7. 2015, místostarostka Moldavy pro ČT 1).

Na Králicku se cestovní ruch²⁸ stal jedním z hlavních argumentů, proč by mělo být středisko zřízeno jinde. Téma nastolil hejtman Pardubického kraje v reakci na záměr Ministerstva vnitra ČR a v podobě několika repetitivně využívaných citací bylo přítomno napříč celým případem: „*Králicko je pro nás totéž co Šumava a Lipno pro jižní Čechy. Nikdo také neuvažuje o vzniku uprchlických center v těchto exponovaných turistických oblastech.*“ (28. 11. 2015, hejtman pro Orlický deník) Implicitně zde fungovalo přesvědčení, že přítomnost střediska je faktor vedoucí k poklesu zájmu turistů o region. Argument byl předkládán oznamovacím způsobem jako nepochybný průvodní jev či důsledek, ačkoliv reálné podklady pro toto tvrzení neexistují: „*Strach ve společnosti je tak hluboký a takto budou přemýšlet i turisté, kteří sem přinášejí peníze. My jsme se sedm let snažili tady zlepšit infrastrukturu a pomoci to vše zatraktivnit pro turisty. A jednou takovou negativní informací o zbudování tábora je těch sedm let pryč,*“ (3. 12. 2015, hejtman pro Parlamentní listy). Novináři tyto výroky přebírali jako fakt, a ačkoliv neposkytli žádné odůvodnění takových tvrzení, nebyl dán prostor jiným perspektivám ani komentářům. Situace tak vyznívala jako nepochybná ekonomická hrozba: „*Nemyslím, že by od imigrantů hrozilo přímé nebezpečí v podobě násilného chování a jiné kriminality. Nicméně schválení umístění imigrantů je pro Králicky rozsudek smrti, přidává se další diskutující.*“ (6. 11. 2015, Orlický deník).

V Moldavě bylo toto téma mnohem slabší, avšak také se objevilo jako obava, která byla prezentována jako fakt. Ani zde média nenabízela distanci mezi citovanými názory a možnými dopady, ke kterým by se dalo přistoupit například poskytnutím prostoru odborníkům na cestovní ruch či představením relevantních příkladů.

²⁸ Jde především o návštěvy pohraničních pevností, nedaleký lyžařský areál a „stezku v oblacích“ na Dolní Moravě.

Paradox integrace

Otázka integrace byla v případě Králík dalším významným argumentem pro nevhodnost lokality. Téma nastolené hejtmanem Pardubického kraje média reprodukovala po celou dobu trvání sporu o umístění centra. Například: „Kromě rozmachu turismu v oblasti města nejsou podle hejtmana čtyřtisícové Králíky vhodné pro zřízení azylového centra také kvůli nepříznivému demografickému vývoji a integračnímu potenciálu. Integrace uprchlíků by nemohla být úspěšná, ta má probíhat ve velkých městech.“ (22. 1. 2016, Echo 24).

Argument, že jsou Králíky jako malé město na periferii státu k integraci nevhodné, je však problematický a jeho využívání ukazuje na zásadní dezinformaci, která se v mediální prezentaci případu opakovaně objevovala. Pro obyvatele střediska, které mělo v Králíkách vzniknout, by otázka integrace byla irelevantní. Existují tři druhy azylových zařízení a podle ministerstva vnitra se v případě Králík mělo jednat o zařízení pobytové. To podle Správy uprchlických zařízení MV ČR²⁹ slouží k ubytování žadatelů o azyl, kteří prošli vstupními procedurami v přijímacím středisku (Zastávka, Praha-Ruzyně) a čekají na výsledky svého řízení. Nejedná se o místo trvalého pobytu, po ukončení řízení (v řádu několika měsíců) azylanti středisko opouštějí a zpravidla v tom samém místě nezůstávají. Tuto skutečnost média brala na vědomí, když o budoucím využití ústavu informovala jako o pobytovém centru, ve kterém budou umístěny rodiny s dětmi, jež budou šest až devět měsíců čekat na rozhodnutí o poskytnutí azylu³⁰. Články tedy pojednávaly o středisku, kde budou lidé žít pouze dočasně a nepočítá se s tím, že by v Králíkách měli zůstat. Zároveň býval ve stejném příspěvku uváděn argument, že malé město je pro integraci nevhodné.

Jen výjimečně byl tento chybný argument vyvrácen, jednalo se také o jedinou situaci,

kdy byl dán prostor expertovi, který měl šanci sdělení korigovat: „Pan hejtman se bohužel mylí. Zařízení v Králíkách nebylo ministerstvem uvažováno jako integrační středisko, což je typ ubytování pro uznané žadatele o mezinárodní či doplňkovou ochranu, ale jako pobytové středisko pro ty, kteří o takovou ochranu teprve žádají. Argument, že malá obec na okraji republiky není pro tento účel vhodná, je tedy lichý,“ řekl Milan Daniel, bývalý jednatel organizace Most pro, která se integraci cizinců v Pardubickém kraji dlouhodobě věnuje.“ (7. 12. 2015, Orlický deník) Tento fakt však zůstal nepovšimnut a o (ne)možnostech integrace na malém městě se dál psalo stejným způsobem, a to i v Orlickém deníku, kde výše uvedená citace vyšla.

V Moldavě nebyla otázka integrace tolik akcentovaná, spíše dostávala prostor při úvahách nad možným budoucím vývojem situace: „Obavy pramení zejména z toho, že se ti mladí muži začnou dřív nebo později nudit. Pokud jejich integrace nebude dostatečně rychlá, budou se snažit nějakým způsobem zabavit. Zvyknou si na přítomnost policie a s pocitem, že naši lidé jsou nekonfliktní, budou jejich ‚vycházky‘ stále častější.“ (24. 2. 2016, místostarostka pro Právo). Integrace zde představovala princip, který by měl zamezit nežádoucímu jednání, a opět byla upozaděna situace, ve které se obyvatelé zařízení nacházejí.

Obavy z porušování zákonů

Téma nezákonného jednání se v případech projevovalo třemi způsoby. V nejširším významu šlo o nelegální cestu do cílové země, dále o nezákonné překračování hranic a nakonec o otázku budoucí kriminality, kterou s sebou přítomnost žadatelů o azyl má přinést.

Nelegální migrace byla tematizovaná v obou případech. Na Moldavě šlo o zasazení dění do evropského kontextu tzv. migrační vlny. V případě Králík byla situace složitější. V příspěvcích totiž fungovalo explicitní i implicitní spojení mezi plánovaným pobytovým střediskem a tzv. ilegální migrací: často bylo opakováno, že pobytové středisko nemá sloužit „ilegálním migrantům“ a záměr tak byl implicitně odlišený od detenčních středisek v Bělé a Vyšních Lhotách. Sám ministr vnitra však svými výroky o událos-

²⁹ Správa uprchlických zařízení MV ČR, dostupné k 20. 7. 2016: <http://www.suz.cz/prehled/prehled/>

³⁰ Občas se objevovaly i různé protichůdné informace, například o záložním zařízení pro budoucí migrační vlnu nebo třeba o umístění žadatelů o azyl, kteří jsou nyní v Kostelci.

tech v Paříži nebo o migrační krizi tyto asociace vytvářel a obyvatelé na to reagovali. „Ty obavy teď pramení hlavně z těch nelegálně putujících uprchlíků po Evropě. Je to pochopitelné, lidé se bojí.“ (16. 11. 2015, starostka pro ČT 1). To bylo v příspěvcích vyjadřováno i nepřímou: „V domově by měli být legální migranti, kteří splňují mezinárodní podmínky pro status uprchlíka. Přesto hejtman říká, že by měly Králíky požadovat vyšší zabezpečení objektu a kamerový systém po celém městě.“ (27. 11. 2015, MF DNES) V úryvku je patrný předpoklad, že budoucí obyvatelé by na rozdíl od tzv. nelegálních migrantů bezpečnostní riziko představovat neměli. Příspěvky tak vedle sebe stejně jako v otázce integrace stavěly protichůdná tvrzení a zároveň rozpory ponechávaly bez povšimnutí, naopak byly rozdíly zamlženy nesystematickým používáním pojmů uprchlík, migrant, atp. Parlamentní listy a podobné servery této nespojitosti využívaly a do záležitosti pobytového střediska explicitně vnášely vyhocenou rétoriku odkazující k terorismu a násilí.

Nezákonnost jednání byla neustále zdůrazňovaná v případě Moldavy, kdy sloužila jako argument problematičnosti přecházení uprchlíků přes hranice a nákupů v českých (přesněji vietnamských) obchodech: „K nám do nejbližšího obchodu to mají opravdu kousek. Naopak do Altenbergu musí urazit patnáctikilometrovou vzdálenost. Německá strana je začala do města vozit autobusy. Tím, že chodí k nám, porušují zákony.“ (20. 2. 2016, místostarostka pro Ústecký deník). Pojmenování situace jako porušování zákona nekladlo žádné další nároky na vysvětlování, proč je překračování nestřežené hranice za účelem nakupování problematické.

Na nelegální překračování hranic opět navazovala bezpečnostní tematika, která byla stejně pojednána i v případě Králík. Na obou místech se mluvilo o budoucí kriminalitě, kterou by s sebou měla přítomnost pobytového střediska, respektive uprchlíků z Německa, přinést: „Problém zřízení azylového domu řeším poslední měsíce dvanáct hodin denně. Snažím se proti tomu bojovat, protože bydlím kousek od budovy, kam by se měli uprchlíci nastěhovat, a bojím se o svou nevlastní devítiletou dcerku.“ (27. 1. 2016, zakladatel hnutí NE azylovému domu v Králíkách pro Hospodářské noviny).

V souladu s představou neurčitého ohrožení a tzv. migrační krizí byly možné problémy poměrně mlhavé, nefigurovali zde jednotlivci, kteří by se měli kriminálního jednání dopouštět³¹. Jednou z mála medializovaných konkrétních představ, co mohou uprchlíci přecházející hranici z Německa způsobit, bylo: „Všichni očekávají, co se bude dít. Spousta lidí tady má dobytek, a tak mají strach, že jim třeba mohou ukrást krávu nebo ovci.“ – 24. 2. 2016, místostarostka pro Právo.

Role náboženství a kultury

Parlamentní listy do debaty přímo vnášely odkazy na kulturní odlišnost a náboženský extremismus, ale v ostatních médiích byly otázky náboženství a kultury přítomny pouze druhotně: prostřednictvím citací obyvatel a odpůrců: „Diskutující dávali najevo i strach. ‚Lidé, co sem přicházejí, mají jiné náboženství, jinou kulturu a za sebe musím říci, že se jiné kultury bojím,‘ řekl mladík v první řadě.“ (4. 12. 2015, MF Dnes). Iniciativa NE azylovému domu v Králíkách vytvářela zcela jednoznačné spojení při svých veřejných aktivitách i na Facebooku: „Poté se jednačtyřicetiletý vyučený číšník a provozovatel nonstopu s největším počtem herních automatů ve městě rozhovoří o hrozbě islámu a o tom, jak se na sociálních sítích dozvěděl, že muslimové se už odmalička učí zabíjet. O islám se začal zajímat ve chvíli, kdy se dozvěděl, že si Ministerstvo vnitra vyhlédlo opuštěnou budovu po dětském výchovném ústavu v Králíkách jako možné místo, kam by se načas nastěhovalo až 120 žadatelů o azyl.“ (27. 1. 2016, Hospodářské noviny). Příspěvky se těmito tématy jinak nezabývaly.

K náboženství a kultuře se většina médií navzdory jejich významu v uprchlické debatě nevyjadřovala. Protiuprchlické nálady tak měly

³¹ Média nepřinesla konkrétní informace o tom, co by přítomnost žadatelů o azyl znamenala (třeba na příkladu Kostelce), a nevyužila tak prostor k narušení stávajícího zpředmětnění uprchlíků. To nahrávalo protiuprchlickým médiím a politickým subjektům, jež v podstatě nemusely soupeřit s žádnou mediální reprezentací, která by ukazovala, kdo v takovém středisku pobývá, jak žije, co dělá. Jednoduše se tak mohly šířit asociace mezi žadatelí o azyl a nábožensky motivovanou kriminalitou apod.

k dispozici volnou arénu. Fakticky se nejednalo o relevantní téma, ale tím, že příspěvky na tyto vnitřní rozpory nijak nereagovaly, nepřímo podporovaly asociace mezi negativně vyznívajícími pojmy *uprchlická vlna*, islámským radikalismem a pobytoým střediskem. Výsledkem byla radikalizace místních obyvatel. Ti souvislosti, jež nedostali v médiích, následně čerpali ve vyhocené podobě z facebookové stránky hnutí NE azylovému domu v Králíkách a odkazovaných výrazně protiuprchlických zdrojů, které vyplnily prázdný prostor a hypotetickým příchozím se rozsáhle věnovaly.

„Přímá demokracie“ vnímaná jako lék na bezmoc, nedostatek informací a nedůvěru

V Králíkách byla patrná významná souvislost mezi angažmá politických stran, aktivitou NE azylovému domu v Králíkách a pocitem bezmoci a neinformovanosti, který opakovaně vyjadřovala správa města. Situace byla zasazena do kontextu bezmoci státu, který se musí navzdory svému nesouhlasu podřizovat kvůli svému členství v Evropské unii; bezmoci města, které se musí podřizovat libovůli státních orgánů; bezmoci obyvatel, kterým chce město vnutit pobytové středisko. To bylo podtrženo tím, že obě místa se nacházejí na periférii státu: „Je třeba, aby si lidé v Králíkách a okolí uvědomili, co všechno tato integrace znamená. Přemýšleli jste třeba o tom že se Vás to týká i z jiného úhlu? například je Vám jasné o kolik klesnou ceny Vašich nemovitostí? no kdo by se sem taky stěhoval? pánové, kteří o nás rozhodují z tepla vyšších kruhů jistě ne. A my? Vždycky se k nám tak chovali. Jsme přece konec okresu, konec kraje, konec republiky – vlastně tak trochu na obtíž.“ (Eva Tesařová, diskuse na facebookové události Veřejné setkání – Budoucnost areálu DVÚ, 22. 11. 2015³²).

Pro vývoj případu byla v Králíkách i v Moldavě určující bezmoc pocíťovaná na regionální úrovni. V Králíkách konečné rozhodnutí záviselo na

ministerstvu vnitra, neboť objekt na území obce patřil státu. Moldava neměla žádné rozhodovací pravomoci proto, že zařízení se nachází na území jiného státu. S nemožností podílet se na rozhodování souvisela absence informací, která charakterizuje oba případy. V Králíkách byl nedostatek informací patrný i v médiích: informace o záměru byly většinou prezentovány zprostředkovaně (o rozhodování promlouvá starostka a hejtman), nebo šlo o kusá prohlášení tiskového oddělení: „*Informaci potvrdila pro Blesk.cz starostka obce Jana Ponocná. Ministerstvo informací nevyvrátilo s tím, že veřejnost bude informována později.*“ (3. 11. 2015, blesk.cz) Zástupci ministerstva s městem podle tvrzení jeho zástupců téměř nekomunikovali³³ a nakonec se i odmítli setkat s místními obyvateli na slíbené veřejné schůzce. Vzniklo tak podhoubí pro šíření konspiračních teorií, fám, podezření a nedůvěry, jehož důsledky směřovaly na vedení města, nikoli na stát a ministerstvo. Město v podstatě většinu času čekalo na informace a rozhodnutí od ministerstva vnitra, ale nejhlasitější část obyvatel byla zároveň přesvědčena, že vedení informace lidem tají či jim přímo lže. Neinformované vedení města (zosobněné postavou starostky) pro ně tak nebylo důvěryhodným subjektem, který by zastával místní zájmy a mohl by ze své pozice situaci uklidnit³⁴. Nedůvěra ve své zástupce a antielitismus je podle dostupných výzkumů častou součástí populistických strategií, které z migrační tematiky vycházejí (Pajnik, Šor, 2010). Téměř totožný příběh se odehrával i v Moldavě. Pro obec bylo téměř nemožné získat z německé strany informace o plánovaném záměru a nápomocné nebyly ani české státní orgány³⁵. To také vedlo k prohlubování nedůvěry a pocíťů bezmoci: obec, a tedy ani místní lidé, neměla kromě zkazek ani několik měsíců po nastěhování migrantů informace

³³ Podobně ministerstvo postupovalo i při zřizování pobytového střediska v nedalekém Kostelci nad Orlicí.

³⁴ Tato situace navíc zhoršovala vyjednávací pozici města: snahy o dosažení lepších podmínek či případná finanční podpora byly v rozbourěném ovzduší interpretovány jako zaprodávání.

³⁵ Ani v době psaní analýzy, v červnu 2016, vedení obce nedisponovalo jasnými informacemi o právním statusu ubytovaných uprchlíků, o tom, jak dlouho mají v ubytovně pobývat, co se od nich očekává a jaké mohou být jejich budoucí dráhy.

³² Dostupné k 20. 7. 2016 z: https://www.facebook.com/events/508426659318792/?active_tab=posts

o jejich právním statusu a záměru německé vlády (mají v regionu zůstat, či jde jen o nějaký typ pobytového střediska, odkud po udělení azylu odejdou? Atd.). Obec nemohla obyvatelům poskytnout potřebné informace, což také podporovalo šíření strachu, nedůvěry a nejistoty, a média v této situaci pouze opakovala nespojitě informace a tisková prohlášení ministerstva vnitra.

Kromě toho, že tyto emoce mohou být různě využívány k posilování dohledu, k atomizaci společnosti, radikalizaci a mobilizaci občanského odporu, v Králíkách šlo také o politicky motivovaný záměr. Strana práv občanů (bývalí Zemanovci) a hnutí Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury dění v Králíkách aktivně prezentovaly jako problém, který může vyřešit systémová změna, tedy zavedení rozhodování na principu přímých referend. S výjimkou Parlamentních listů toto tematické angažmá většina médií ponechávala bez povšimnutí, až na přítomnost poslance SPD na veřejném projednávání záměru, kde toto řešení propagoval: „Na zasedání dorazili i někteří členové Strany práv občanů nebo hnutí Tomia Okamury Svoboda a přímá demokracie – vystoupil například poslanec Radim Fiala. „Jsme pro přímou demokracii, jsme pro referendum, hlásal před jásajícím publikem.“ (25. 1. 2016, aktualne.cz) Tím tak přímo odpovídal na požadavek, kterým se zaštiťovalo vedení iniciativy NE azylovému domu v Králíkách: „My si chceme zkrátka v Králíkách určit, kdo bude naším hostem a kdo nebude, a chceme si určit, kdo bude naším sousedem a kdo nebude. Protože jak jistě víme, jak to dopadlo v Teplicích, tak ty lidi potom zakořeňují a zkrátka my v Králíkách si to nepřejem a nebylo s náma diskutováno.“³⁶ (11. 2. 2016, ČT 1)

³⁶ Vyhlášení referenda představovalo předmět sporu mezi iniciativou NE azylovému domu v Králíkách a vedením města. Město chtělo vyhlásit anketu jako způsob, jak změřit a vyjádřit postoj místních k plánovanému záměru. Anketa měla mít několik odstupňovaných variant odpovědí včetně neutrální možnosti. S tím však iniciativa nesouhlasila, považovala anketu za zavádějící a požadovala vyhlášení referenda s možností odpovědi ano–ne. Město nesouhlasilo z více důvodů: referendum je nepoměrně nákladnější, šlo by o místní referendum nezávazné pro stát-zřizovatele a také by se pravděpodobně kvůli podobě procesu zúčastnilo mnohem méně lidí, což by mohlo ministerstvu dát naopak zprávu, že odpor místních není tak silný, jak se

Plošné zavedení referenda by tak mělo být z pohledu těchto stran nástrojem, jak podobným situacím do budoucna zamezit. Vznik a rozdmýchávání podobných kauz poskytují pole pro propagaci tohoto způsobu řešení a pro politické zviditelnění.

Obavy z náporu na služby a zařízení na úkor místních

Poslední skupinu témat představovaly praktické aspekty zřízení pobytového střediska, které podle zpráv mělo znamenat zvýšený nárok na stávající nabídku služeb: „Zvedla se kolem toho debata na téma školství, má-li fungovat integrace, musí děti chodit do školy. Stejně tak je tu nedostatek lékařů, když nejsou ani pro běžné občany v dostatečném počtu, navíc budou problémy i s jazykovou bariérou.“ (27. 11. 2015, hejtman pro MF Dnes) I zde šlo o jednoznačně negativní způsob informování, který naznačoval i přímé problémy pro místní obyvatele, přičemž chybělo nabídnutí možnosti řešení. Lidé se například v reakci na tyto zprávy obraceli na město s obavami o dostatek míst v družině, což je však situace, která se bude řešit bez ohledu na případné nově příchozí.

Neotřesitelnost rámce ohrožení byla dobře patrná například v článku o kapacitách krajského soudu z 2. 12. 2015, který vyšel v MF Dnes. Nadpis zní: *Soudci varují: Nebude nás dost na vyřízení žalob běženců z Králík*. Článek začíná tvrzením, že kromě odporu obyvatel se objevil ještě jeden problém, a to nedostatečná kapacita krajského soudu, která by agendu žadatelů o azyl měla vyřizovat. Krajský soud o zřízení centra navíc ještě nebyl oficiálně informován, a navzdory prezentaci zřízení centra jako hotové věci panuje nejistota. Následoval popis nárůstu agendy, která by navíc měla být vyřizována přednostně, což bylo představeno jako nastavení na úkor českých občanů. Žadatelé o azyl navíc mohou podávat, a také podávají, žaloby proti rozhodnutí a tak podle článku značně odhalují nucený odjezd ze země. Mluvčí krajského soudu však v článku tvrdí, že v takovém přípa-

z médií zdálo. Město nakonec ustoupilo a referendum vyhlásilo, ale před jeho konáním bylo rozhodnuto, že pobytové středisko v Králíkách nebude.

dě by zkrátka došlo k personálnímu posílení, na jehož zajištění navíc bude dostatek času. Článek byl však navzdory tomuto tvrzení zakončen výčtem dalších potřebných služeb a komplikací. I vzhledem k nadpisu nakonec vyzníval tak, že zřízení střediska by bylo problematické i pro soud. Opět tak byl potvrzován nepochybně negativní dopad zřízení střediska, který by se navíc dotkl konkrétních místních obyvatel a jejich potřeb.

Je všechno jen špatně?

Z procentuálního zastoupení témat (viz graf na str. 15) vyplývá, že v příspěvcích jednoznačně převažují témata, která poukazují na přítomnost uprchlíků a zřízení pobytového střediska jako na problém s širokým spektrem negativních dopadů na lokalitu i její obyvatele.

Dominantní pozice rámce ohrožení vyvěstala ještě výrazněji při souhrnu stopového množství zmínek, které ukazují, že zřízení střediska nemusí znamenat pouze problémy. Jednou bylo například zmíněno, že „Stát ale nabízí kompenzace v podobě nových pracovních míst a také peněz do městské pokladny. Policie zase přislíbila, že zdvojnásobí počet policistů na obvodním oddělení.“ (16. 11. 2015, ČT 1) Na toto tvrzení navázal vstup starostky, která potvrdila příslib posílení policejních jednotek, a na první část sdělení příspěvek dále nijak nereagoval. Přínos v podobě pracovních míst a státních dotací podporujících města, ve kterých jsou azylová střediska³⁷, však nijak rozveden nebyl a v příspěvcích se až na šest zmínek v rozsahu jedné věty (např. „Zaměstnáno by v něm mělo být až 50 lidí.“ 27. 11. 2015, MF Dnes, idnes.cz, Blesk) dále neobjevil³⁸.

³⁷ Podle mluvčího Správy uprchlických zařízení MV ČR jde o jednorázovou dotaci 1 milion korun a následně 10 Kč za den a člověka. O tuto dotaci žádá město a je vyplácena ve čtvrtletních intervalech. Více informací v tiskových zprávách Správy uprchlických zařízení MV ČR, dostupné k 20. 7. 2016: <http://www.suz.cz/uvod/aktuality/archiv/archiv-tiskovych-zprav/>

³⁸ Pravděpodobně existuje nebo existoval podpůrný program pro obce, na jejichž území stojí azylová zařízení. Ministerstvo vnitra však na svém webu neposkytuje žádné informace tohoto typu, které by byly veřejně dostupné a mohly by tak vést k realističtějšímu vidění situace.

Z představených negativně zaměřených témat je patrná nevyváženost, která stojí proti normativním i etickým požadavkům na práci médií. V průběhu kauz bylo publikováno několik článků, které se snažily vymanit z převládající formy medializace, jednalo se ale o jednorázové snahy, které dominantní rámec nijak neovlivnily. V Králíkách se jednalo o článek, který přinášel nekomentovaný přehled komentářů z facebookové stránky města (27. 11. 2015, Orlický deník), kdy proti sobě byly postaveny dva podpůrné komentáře vyjadřující důvěru ve zvládnutí situace a pět negativních reakcí. Prostor také několikrát dostali iniciátoři výzvy Proti nenávisti, kteří upozorňovali, že uprchlíci jsou především lidé, kteří potřebují pomoc³⁹.

V celém sledovaném souboru, který obsahoval 166 citací, bylo pouze šestnáct citací (tedy 9 %), které vyjadřovaly důvěru, že si Králíky s pobytovým střediskem poradí: „Myslím, že někdejší detenční ústav byl pro bezpečnost občanů Králík větším rizikem. Navíc se využije budova, která by jinak chátrala. Jde o to lidem nic nezatajovat, rozumně vysvětlit všechny okolnosti a bude to v pořádku.“ (28. 11. 2015, senátor KDU-ČSL zvolený za Králíky pro MF Dnes)

Nevyváženost je silně patrná i v případě Moldavy. Ze souboru tematicky stejnorodých textů popisujících situaci jako stav ohrožení vystoupil jediný úryvek, ve kterém je citován obyvatel z německé strany hraničního přechodu: „V saském Neurehefeldu ale uprchlíky jako hrozbu nevnímají. Problémy s uprchlíky jsem nezaznamenal, skoro o nich nevíme. Obavy z nich nemám, moje manželka ale trochu ano. Abych pravdu řekl, ani nevím, kolik jich tu přesně je,“ konstatuje pan Martin, který bydlí nedaleko ubytovny pro uprchlíky.“ (3. 3. 2016, crozhlas.cz). Objevily se příspěvky tvrdící, že problémy s uprchlíky zatím nejsou, avšak taková formulace obsahuje inherentní předpoklad, že problémy nastanou. Informace, že přítomnost uprchlíků dle dosavadní zkušenosti neznamená reálné ohrožení, zůstala nereflektována.

³⁹ Citace iniciátorů výzvy Proti nenávisti představovaly 1 % celkových tvrzení, zatímco prostor iniciátora hnutí NE azylovému domu v Králíkách představoval 11 % všech citací.

závěry

Dění v Králíkách i v Moldavě představuje navzdory svému regionálnímu rozměru kauzy, o nichž pravidelně referovala celorepubliková média. Převládají zpravodajské žánry, publicistické žánry (rozhovory, komentáře, analýzy) se vyskytovaly pouze sporadicky (Králíky 8 %, Moldava 5 % příspěvků).

Drtivou většinu prostoru k vyjádření v případě Králík získali především odpůrci záměru z řad politiků (regionální politici, SPD, SPO, KSČM, ČSSD) a občanského hnutí NE azylovému domu v Králíkách. Chyběla vyjádření odborníků⁴⁰ a obyvatel, kteří měli s žadatelem o azyl osobní zkušenost. V Moldavě měla nejvýznamnější pozici (29 % všech výroků) vyjádření cizinecké a státní policie. Při práci s výroky chyběla distance mezi mluvčím a zprostředkujícím médiem, citace fungovaly jako zdroj informací, které není potřeba dále ověřovat, a jejich neustálé opakování navíc dodávalo sdělení větší přesvědčivost. Prostor vyjadřovat se v médiích zároveň znamenal moc nastolovat témata, která se v kontextu stala relevantními.

Jazyk informování o obou kauzách nevybočoval ze zjištění předchozích výzkumů, např. používání trpného rodu, odosobnění, využívání metafor evokujících nekontrolovatelnost a problém, se kterým je potřeba se vypořádat. V Králíkách však byla debata vedena především o budově, na kterou byla navázána řada charakteristik jinak užívaných v souvislosti s tzv. uprchlickou krizí. Žadatelé o azyl jsou mediálně přítomní pouze jako subjekty podstupující standardizované procedury, nositelé odlišného náboženství, negativní faktor, vlastnost plánovaného pobytového centra. Na jejich charakteristiky, perspektivy ani životní situace ve sledovaných médiích nebyl prostor.

V obou případech zcela převládl rámec ohrožení, který byl vytvořen kombinací jazykových prostředků, zvolených mluvčích a témat. Konkrétněji využíváním čísel, samozřejmými (zamlčenými) předpoklady, sugestivní rétorikou a argumentací ad populum. Ohrožení bylo

⁴⁰ Dle probíraných témat bylo možné oslovit široké spektrum lidí: např. ekonomy, lidi pracující s žadatelem o azyl...

spojena s představou migrační vlny, bezprecedentní hrozby, jejíž rozsah a následky nelze dopředu odhadnout. Riziko ze své podstaty není odhadnutelné ani eliminovatelné. Při přetrvávání takového rámce snahy o zmírňování strachu předkládáním faktů nemají smysl, data totiž vypovídají pouze o minulosti a současnosti, ale nemohou zmírnit strach z něčeho, co se zdá, že nemá obdoby. Reakcí na bezpečnostní ohrožení byly defenzivní taktiky (zvýšení dohledu, posílení počtu policistů), které však zároveň strach obyvatel zpětně posilovaly. Součástí tohoto tématu byla i nutnost ochránit žadatele o azyl před místními lidmi.

Pro Králíky bylo druhým nejčtenějším tématem alternativní využití objektu, ideální obraz, který bez ohledu na nejasnou realizovatelnost ještě více prohloubil jednoznačně negativní vnímání záměru.

Motiv ohrožení cestovního ruchu a ekonomického rozvoje byl významný v obou lokalitách, které byly v médiích vykresleny jako periferie, kde je turismus jedinou nadějí ke zlepšení špatné finanční situace. Vztah mezi přítomností žadatelů o azyl a ohrožením turismu fungoval implicitně a psalo se o něm oznamovacím způsobem, jakkoliv nebyl nijak podložen.

Důležitý byl argument o nemožnosti integrace na malém městě a na periferii. Ten sice v daném kontextu nebyl vůbec relevantní (žadatelé o azyl neměli v Králíkách zůstat, v Moldavě to nebylo jasné), tento rozpor však byl ignorován a výrok díky soustavnému opakování fungoval jako argument pro zrušení záměru.

Dalším významným tématem bylo nezákonné jednání. Šlo o tzv. ilegální migraci, nezákonné překračování hranic kvůli nákupům na Moldavě a o otázku budoucí kriminality, kterou měla přítomnost žadatelů o azyl přinést. Překračování zákonů bylo také spojeno s otázkami náboženství a kultury, kterým se média s výjimkou Parlamentních listů nevěnovala. Silná protiuprchlická rétorika tak měla volný prostor a její výroky nebyly nijak korigovány.

Případy silně prorůstaly pocity neinformovanosti, nedůvěry a bezmoci, které pramenily z velké míry z toho, že vedení města ani obce nebyl poskytnut dostatek informací, se kterými by mohly pracovat a předávat je dále. V případě Králík byla také patrná anti-elitistická, popu-

listická rétorika, která na celostátní úrovni pro-sazuje systémovou změnu, jejíž předvoj měl být realizován v Králíkách.

Poslední skupinu témat představovala otázka kapacity služeb v Králíkách, které jsou již nyní nedostatečné, a zřízení centra by znamenalo zatížení na úkor místních obyvatel.

Všechna tato témata napomáhala k nega-tivnímu vyobrazení záměru zřízení pobytového centra i přítomnosti migrantů na německé stra-ně. Jak je patrné z číselných přehledů i z kvalita-tivního rozboru témat, média o obou případech informovala poměrně nevyváženě: neposkyto-vala dostatek fakticky správných, ověřených a úplných informací, které by byly jasně oddě-lené od názorů a postojů. Média neposkytla prostor rozmanitému spektru mluvčích a upřed-nostňovala aktéry, jejichž postoje odpovídaly převládajícímu mediálnímu rámování. Příspě-vky byly nespojité, plné mezer a rozporů, které však zůstávaly nepovšimnuty a tak poskytovaly prostor k radikalizaci místních obyvatel a pro-hlubování pocitů strachu a nejistoty.

použité zdroje

Beck, U. (2004). *Riziková společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Hodgetts, D. & K. Chamberlain (2014). Analysing news media. In Flick, U. (Ed.) *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (str. 380-393). London: SAGE.

Holmes, S. & H. Castañeda (2016). Representing the "European refugee crisis" in Germany and beyond: Deservingness and difference, life and death. *American Ethnologist Journal. Journal of the American Ethnologist Society* 43 (1), str. 12-24. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/291185019_Representing_the_European_refugee_crisis_in_Germany_and_beyond

Klvačová, P. & T. Bitrich (2002). *Jak se (ne)píše o uprchlí-cích*. Praha: Multikulturální centrum.

Klvaňová, R. (2007) Uprchlíci v zahraničí na stránkách českého tisku In Burgetová, E. & M. Černá (Red.) *Cizinci, našiinci, média*. Praha: Multikulturální centrum, str. 25-36.

Křížková, M. (2007) Dílčí studie: Tábor In Burgetová, E. & M. Černá (Red.) *Cizinci, našiinci, média*. Praha: Multikulturální centrum, str. 19-24.

Křížková, M. (2007) Dynamika obrazu uprchlíků v médiích In Burgetová, E. & M. Černá (Red.) *Cizinci, našiinci, média*. Praha: Multikulturální centrum, str. 7-18.

Pajnik, M. & I. Šor (2010) Populist communicative strate-gies. Fostering "the web of exclusion" in European soci-eties In Ranieri, M. (Ed.) *E-Engagement against violence: Tools for media and citizenship education*. Ariccia: Aracne editrice, str. 47-63.

Tankard, J. W. (2001). The empirical approach to the study of media framing. In Reese, S.D., Gandy, O. H. et al (Eds.) *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*, str. 95–106. London: Routledge.

Tkaczyk, M., Pospěch, P. & J. Macek (2015). *Výzkum-ná zpráva: Analýza mediálního pokrytí uprchlické kri-ze*, dostupné z https://www.academia.edu/19606917/Anal%C3%BDza_medi%C3%A1ln%C3%ADho_po-kryt%C3%AD_uprchlick%C3%A9_kri-ze_v%C3%BDzkum-n%C3%A1_zpr%C3%A1va_

Van Gorp, B. (2005). Where is the Frame? Victims and Int-rupters in the Belgian Press Coverage of the Asylum Issue. *European Journal of Communication*, 20(4): 484–507.

citované příspěvky

- Půlpán, D. (2015). Soudci varují: Nebude nás dost na vyřízení žalob běženců z Králík. *Idnes.cz*. 2. 12. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://pardubice.idnes.cz/kvuli-stehovani-bezencu-do-kralik-nebude-v-kraji-dost-soudcu-pr3-/pardubice-zpravy.aspx?c=A151202_2209544_pardubice-zpravy_msv
- Blesk (2015). Svíčkami proti uprchlíkům. V Králíkách nejdřív vadil „pasták“, teď běženci. *Blesk*. 27. 11. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://www.blesk.cz/clanek/357934/svickami-proti-uprchlikum-v-kralikach-nejdriv-vadil-pastak-ved-bezenci>
- ČRo Pardubice (2016). Pardubický kraj dál odmítá vznik uprchlického centra v Králíkách. *Český rozhlas Pardubice*. 19. 1. 2016.
- ČRo (2016). Uprchlíci z ubytovny v Sasku vzbuzují obavy obyvatel Moldavy. Němci z nich strach nemají. *Český rozhlas*. 3. 3. 2016. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://www.rozhlas.cz/sever/informacezeseveru/_zprava/1589815
- ČT 1 (2015). Severní Plzeňsko: obavy kvůli uprchlíkům. *Česká televize 1*. 14. 7. 2015.
- ČT 1 (2015). Centrum pro uprchlíky v Králíkách? *Česká televize 1*. 16. 11. 2015.
- ČT 1 (2016). Máte slovo s M. Jílkovou: Je multikulturalismus hrozba, nebo naděje? *Česká televize 1*. 11. 2. 2016
- ČTK (2015). V objektu bývalé německé celnice na Cínovci bude zařízení pro běžence. *Mostecký deník*. 11. 9. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://mostecky.denik.cz/zpravy_region/v-objektu-byvale-nemecke-celnice-na-cinovci-bude-zarizeni-pro-bezence-20150910.html
- ČTK (2015). Králíky chtějí místo azylového zařízení byty. *Orlický deník*. 7. 12. 2015. *Orlický deník*. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://orlicky.denik.cz/zpravy_region/kraliky-chteji-misto-azyloveh-zarizeni-byty-20151206.html
- Hubený, J. (2015). Lidem v Králíkách se ulevilo, stát odložil využití azylového střediska. *MF Dnes*. 4. 12. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://pardubice.idnes.cz/stat-odlozil-vyuziti-strediska-pro-uprchliky-na-neurcito-pnt-/pardubice-zpravy.aspx?c=A151204_2210074_pardubice-zpravy_msv
- Janoušek, A. (2015). Běženci těsně za čarou. Cínovec ohlídá policie. *MF Dnes*. 11. 9. 2015.
- Janoušek, A. (2016). Němci zmírnili pravidla, migranti překračují české hranice denně. *Idnes.cz*. 17. 2. 2016. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://usti.idnes.cz/migranti-prekrcuji-hranice-d1u-/usti-zpravy.aspx?c=A160217_145604_usti-zpravy_hrk
- Janoušková, I. (2015). Králíky dělí diskuze o azylantech. *Orlický deník*. 6. 11. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://orlicky.denik.cz/zpravy_region/kraliky-deli-diskuze-o-azylantech-20151105.html
- Košťál, M. (2015). Uprchlíků bude 124. Časem mají přijít i k Moldavě. *Teplický deník*. 29. 8. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/uprchliku-bude-124-casem-maji-prijit-i-k-moldave-20150830.html
- Košťál, M. (2016). Uprchlíci: policie hlídá hranice i vnitrozemí. *Ústecký deník*. 20. 2. 2016, *Ústecký deník*. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://ustecky.denik.cz/z-regionu/uprchlici-policie-hlida-hranice-i-vnitrozemi-20160219-zyem.html>
- Klempíř, D. (2015). Děti sem jezdily na převýchovu. Teď bude v Králíkách zařízení pro uprchlíky. *Blesk*. 3. 11. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://www.blesk.cz/clanek/352791/deti-sem-jezdily-na-prevychovu-ved-bude-v-kralikach-zarizeni-pro-uprchliky>
- MF Dnes (2015). Z ústavu v Králíkách bude ubytovna běženců. *MF Dnes*. 27. 11. 2015.
- MF Dnes (2016). Uprchlíci z Německa chodí do Česka na nákup. *MF Dnes*. 18. 2. 2016.
- Mikulecká, Š. (2015). Je rozhodnuto! V Králíkách bude pobytové zařízení pro azylanty. *Deník*. 25. 11. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://www.denik.cz/pardubicky-kraj/je-rozhodnuto-v-kralikach-bude-pobytove-zarizeni-pro-azylanty-20151125-zmq6.html>
- Mikulecká, Š. (2015). Azylové zařízení v Králíkách rozdělují lidi na dva tábory. *Orlický deník*. 27. 11. 2015.
- Mikulecká, Š. (2015). Azylové zařízení: Odloženo! *Orlický deník*. 28. 11. 2015.
- Nova. (2015). Lidé se obávají uprchlického tábora na hranici. *Nova*. 31. 8. 2015.
- Nova (2016). Migranti chodí nakupovat do Česka. *Nova*. 12. 3. 2016.
- Orlický deník. (2016). Ministr Chovanec: Králíky pro uprchlíky neotevřeme. Zatím... *Orlický deník*. 9. 1. 2016. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://orlicky.denik.cz/z-regionu/ministr-chovanec-kraliky-pro-uprchliky-neotevreme-zatim-20160109-eq7n.html>
- Panenska, R. (2015). Jsou vožralí, řvou, perou se. Žádné cizince nechceme. *Parlamentní listy*. 3. 12. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/-FOTO-Jsou-vozrali-rvou-perou-se-Zadne-cizince-nechceme-Ply-sal-nastvanych-lidi-buracel-proti-zarizeni-pro-uprchliky-Hejtman-jim-vycetl-Okamuru-411140>
- Právo (2016). Uprchlíci do Králík nejdřív na jaře. *Právo*. 20. 1. 2016.
- Právo (2016). Migranti na Moldavě zatím jen nakupují. *Právo*. 24. 2. 2016.
- Prima (2015). Nesouhlas s vybudováním střediska pro uprchlíky v Králíkách. *Prima*. 28. 11. 2015.
- Prima (2016). Zřizování dalších uprchlických středisek v ČR zatím pozastaveno. *Prima*. 10. 1. 2016.
- Skoupá, A. (2016). Anketu o azylovém domu pro uprchlíky v Králíkách zastupitelstvo zrušilo, uspořádá referendum. *Aktuálně.cz*. 25. 1. 2016. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/anketu-o-azylovem-domu-pro-uprchliky-v-kralikach-zastupitelst/r~75538720c39e11e59e-52002590604f2e/>
- Skoupá, A. (2016). Králíky rozdělují azylový dům pro uprchlíky. Budou o něm hlasovat v referendu. *Hospodářské noviny*. 27. 1. 2016. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://archiv.ihned.cz/c1-65136650-kraliky-rozdeluje-azylovy-dum-pro-uprchliky-budou-o-nem-hlasovat-v-referendu>

Svitavský deník (2015). Už je rozhodnuto! V Králíkách bude pobytové zařízení pro azylanty. Pojme 100 až 120 lidí. *Svitavský deník*. 27. 11. 2015.

Ťopek, M. (2015). V Králíkách vznikne domov pro běžence, co chtějí zůstat. *MF Dnes*. 27. 11. 2015.

Vokurka, M. (2015). Uprchlíci na Mostecku. *Mostecký deník*. 1. 9. 2015.

Zlinský, M. (2015). Hejtman Netolický odmítá uprchlický tábor. Proč, ptají se oponenti. *MF Dnes*. 28. 11. 2015. Dostupné k 20. 7. 2016 z: http://pardubice.idnes.cz/hejtman-se-boji-azyloveho-zarizeni-duo-/pardubice-zpravy.aspx?c=A151127_165638_pardubice-zpravy_jah

Novotná, K. (2016). Okamura žíví hysterii v Králíkách. Uprchlíci nikde, lidé se i tak bouří. *Echo 24*. 22. 1. 2016. Dostupné k 20. 7. 2016 z: <http://echo24.cz/a/iYmZS/okamura-zivi-hysterii-v-kralikach-uprchlici-nikde-lide-se-i-tak-bouri>